

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni «Doberdoba» v Govcu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni «Slovenija» pod Vojskim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zaslužnji Evropi.

V ZADNJEM LETU SO SE ŽIVLJENJSKI STROŠKI POVIŠALI ZA NAJMANJ 25 Odstotkov

Odločen protest sindikalne federacije proti veliki podražitvi najnujnejših živil

Testenine so se podražile za 150 lir kg - Kmalu podražitev olivnega in semenskega olja in sladkorja - Sindikati zahtevajo takojšnje sklicanje seje medministrskega odbora za cene

RIM, 28. — V zadnjem tednu so cene blaga široke potrošnje začele naglo naraščati. Najprej je šlo le za napovedi, sedaj pa imamo že konkretne primere, ki dokazujejo, da so velika industrijska podjetja in veletrgovci sprožili podražitve kmalu po zapadlosti odloka o zamrzitvi cen. Počakali so samo, da minejo poletne počitnice. Sedaj pa so začeli zahtevati višje cene za najrazličnejše potrošno blago. Najbolj je seveda prizadelo javnost povečanje testenin na 500 lir kg, kar pomeni, da so se podražile za približno 150 lir.

Po podražitvi električnega toka in napovedi podražitve jedilnega olja in sladkorja, ki so se v zadnjem letu že itak zelo podražili, je val novih podražitev povzročil veliko zaskrbljenost pri sindikalnih organizacijah, ki ugotavljajo, kako se kupna moč delavskih plač iz dneva v dan zmanjšuje.

Sindikalna federacija CGIL, CISL in UIL je v tej zvezi objavila sporočilo, potem ko so mnogi pokrajinski odbori za cene odobrili znatna povišanja živil in drugega blaga široke potrošnje. Sindikalna federacija pravi, da so te podražitve neopravičene tako iz pravnega kot iz gospodarskega vidika. Ti ukrepi, ugotavlja federacija, «so v popolnem nasprotju z obveznostmi,

ki jih je sprejela vlada do sindikalnih organizacij in z osnovnimi načeli gospodarske politike, ki so bila nedavno slovesno razglašena v parlamentu. Potem ko federacija ugotavlja, da so bila ta načela enostavno prežeta, izjavlja, da se bo najbolj odločno uprla tem ukrepom. Zato sindikalna federacija CGIL, CISL in UIL zahteva takojšen prekin ukrepov o podražitvah pokrajinskih odborov za cene, ki so bili izdani protizakonito in takojšnje sklicanje seje medministrskega odbora za cene, da se temeljito prouči celotno vprašanje cen potrošnega blaga v luči sedanjenega gospodarskega položaja. Obenem federacija vprašuje pristojno oblast, kak-

šno vlogo ima sploh na trgu z živilskimi izdelki država AIMA in na osnovi katerih pooblastil je bilo dovoljeno pokrajinskim odborom za cene, da neodvisno sklepajo o cenah blaga široke potrošnje, ki so pod nadzorstvom in o katerih je pristojen medministrski odbor za cene. Sporočilo federacije končuje, da po četje monopolističnih podjetij zahteva, da vlada zavzame najbolj odločno stališče in da se dajo pobude za mobilizacijo vseh krajevnih sindikalnih organizacij, da se prepreči podražitev.

Proti podražitvam je nastopil tudi izvršni odbor «Confesercenti» (Vsedržavna zveza malih trgovcev), ki se je sestel v Rimu in proučil izredno napet položaj, ki je nastal zaradi vrtočnega naraščanja cen blaga široke potrošnje in pesimističnih napovedi o razvoju gospodarskega položaja v državi. Mali trgovci obsojajo pokrajinske odbore za cene, ki so dovolili podražitev testenin. Mali trgovci ugotavljajo, da so te in druge podražit-

ve ponovni nesramni maneuver spekulacije največjih industrijskih podjetij živilske industrije, zlasti pa testenin.

Mali trgovci prav tako obsojajo napovedi o skorajšnji podražitvi jedilnega olja in maslač, sladkorja, sira, o že določenih podražitvah pralnih praškov in mesa. Ugotavljajo, da so te podražitve dolocili industrijske brez kateregakoli dovoljenja.

Zveza malih trgovcev izraža zaskrbljenost za naraščanje življenjskih stroškov tudi pod pritiskom privržanja davčnega vijaka in za napovedi, da petrolejski industriji ponovno zahtevajo podražitev gorilnega in plinskega olja za ogrevanje.

Sindikalna federacija delavcev živilske industrije je poslala ministru za industrijo in kmetijstvo pismo, v katerem obrazloži sedanje stanje testeninske industrije in pravi, da se je položaj ponovno poslabšal zaradi spekulacij veletrgovcev z žitom in pritiska industrijev, da se podražijo testenine. Nedavni ukrepi o podražitvah, ki so jih sprejeli pokrajinski odbori za cene, pravi federacija delavcev živilske industrije, pomeni politično in upravno kritje industrijev in veletrgovcev na račun potrošnikov in podpora kopičenju velikih profitov.

V Neaplju je sporočilo, da se bodo testenine podražile za 150 lir kg, povzročilo «naskok» na trgovine. Pred trgovinami so se takoj ustvarile dolge vrste ljudi, ki so kupovali do večera skoraj vse zaloge. Trgovci se bojijo, da v prihodnjih dneh ne bodo imeli več testenin za prodajo. Neki trgovci jih je danes prodal kar 70 stotov.

V nekaterih italijanskih mestih so ugotovili, da so se mnoge cene živin od lani do letos kar podvojile. Pri tem so se zelo podražili tudi olivno in semensko olje ter sladkor. Sladkor od 280 na 350, testenine pa so danes skočile na 500 lir kg. Te cene se nanašajo seveda na ljudske vrste blaga in ne na boljše vrste, ki so se še bolj podražile. Poleg tega pa so se v zadnjem letu zelo podražila vsa ostala živila in industrijsko blago široke potrošnje.

Razumljivo je torej, da sindikati ne morejo mimo tega položaja, zlasti še, ker vlada popolnoma prepisuje krajevnim nadzorim organom pristojnosti medministrskega odbora za cene. Po nedavnih oceah so se življenjski stroški povprečne družine povišali od lanskega do letošnjega avgusta za najmanj 25 odstotkov. Draginjska doklada pa, ki bi morala nekako ščititi kupno moč

delavskih plač, je tolikšna, da krije komaj od 20 do 25 odstotkov naraščanja življenjskih stroškov.

Jutri sestanek Rumor-Schmidt

RIM, 28. — V petek in soboto se bosta predsednik vlade Rumor in zahodnonemški kancler Schmidt sestala na Comskem jezeru v Bellagiu. Kot poročajo, so se za srečanje dogovorili na zadnjem zasedanju predsednikov vlad v Bruslju, ko so podpisali novo listino NATO. Pogovori se bodo našli predvsem na splošna mednarodna vprašanja. Gotovo je tudi, da bosta Moro in Schmidt posvetila precejšnjo pozornost sedanjemu gospodarskemu položaju, zlasti pa se gospodarskim in finančnim težavam Italije. Zato ni izključeno, da bosta obravnavala morebitno najetje posojil Italije pri gospodarski skupnosti z jamstvom vseh ostalih članic.

NEW YORK, 28. — Jutri popoldne ob 16.30 po našem času se bo sestel varnostni svet OZN, da bi razpravljali o problemu ciprskih beguncev. Sklicanje izrednega zasedanja je zahteval ciprski začasni predsednik Klerides. Na zasedanju bi moral generalni tajnik OZN Kurt Waldheim poročati o svojih obiskih v Nikoziji, Atenah, Ankari in Londonu bodisi glede perspektiv politične rešitve krize, bodisi kar zadeva vlogo sil OZN na Cipru. Za sedaj pa se ni znano, ali se bo Waldheim lahko udeležil zasedanja, ker so ga morali tri ure po svojem povratku v New York odpeljati v bolnišnico zaradi napada gastritisa. Glasnik bolnišnice pa je povedal, da Waldheimovo zdravstveno stanje ne vzbuja zaskrbljenosti ter da bo moral generalni tajnik mednarodne organizacije ostati v bolnišnici samo en dan ali dva.

Iz Zeneve medtem poročajo, da je turška invazija Cipra povzročila škodo okrog 350 milijonov funtov sterlingov, od katerih je bilo 100 milijonov izgubljenih zaradi pomanjkanja turističnega dotoka. Sporočilo je dala stalna ciprsk misija pri zenevskih mednarodnih organizacijah, ki je tudi poudarila, da je gospodarski položaj na otoku izredno

kritičen, tudi zaradi tega, ker so Turki zasedli ozemlje, na katerem je več kot 70 odstotkov vse obdelane zemlje in skoraj vsa industrija. Sporočilo ciprsk misije pravi, da Ciper potrebuje pomoč prijateljskih držav in mednarodnih organizacij za premostitev tako dramatičnega položaja.

Ciprsk kriza je imela tudi to posledico, da je skoraj povsem «zamrznila» politično življenje v Grčiji. Po sedmih letih vojaške diktature je demokratična obnova države nujna, vendar pa je pozornost vseh starih in nastajajočih političnih formacij osredotočena na Cipru. Ob prevzemu oblasti je premier Karamanlis obljubil, da bo v roku enega meseca obnovil demokracijo ter da bodo že oktobra volitve v ustavodajno skupščino, vendar bodo morali sedaj volitve odložiti. Kaže, da je Karamanlis dosegel sporazum z vsemi političnimi skupinami za najmanj dvomešno odložitve volitev v upanju, da bo do decembra ciprsk kriza stopila v manj napeto fazo. Vse politične skupine so tudi soglašale, da se mora Karamanlisova vlada ukvarjati predvsem s ciprskim vprašanjem, pri tem pa so tudi podprle vse pobude atenske vlade

v tej zvezi, od zadržanja na zenevski konferenci do privolitve v sovjetski mirovni predlog, od sklepa o izstopu iz vojaške organizacije NATO do domnevnih načrtov za zaprtje sedmih ameriških vojaških baz v Grčiji.

Pač pa je politično delovanje intenzivno znotraj posameznih političnih skupin, ki šele ustvarjajo lastne organizacijske strukture. Od strank, ki so obstajale pred državnim udarom aprila 1967, bodo nekatere razpuščene, druge se bodo združile med sabo, nastale pa bodo tudi nove stranke. Glede levčarskih strank je še težko reči, kako se bodo organizirale.

Negotova je na primer usoda stranke «EDA», ki jo vodi Ilias Iliou in ki je na zadnjih volitvah pred državnim udarom prejela 15 odstotkov glasov. Ta grupacija je združevala tudi komunistične in pro-komunistične struje, ki so bile in so še vedno po grški ustavi prepovedane. Sedaj pa ni dvomov, da bo tudi komunističnim silam zagotovljena možnost političnega delovanja, zaradi česar je verjetno, da se bo «EDA» razpuščila. Pred tem pa bo treba premostiti hude spore, ki še vedno obstajajo med tako imenovano «notranjo» KP in komunistično partijo avtinj. Razkol je nastal leta 1968 ob sovjetski zasedbi Češkoslovaške: prva stranka se je odločila za «nacionalno pot v komunizem», druga pa je ostala na prosovjetskih stališčih. V sedanjem položaju bi bilo seveda nujno, da bi predstavniki obeh struj rešili notranje spore in se združili v eno samo politično partijo, ki bi lahko odigrala večjo vlogo v obnovitvi demokracije v Grčiji. Taka stranka bi lahko pritegnila tudi mnogo grških demokratov in protifašistov, ki so mnogo pretrpeli pod polkovniškim režimom in ki sedaj še niso našli mesta v novi grški stvarnosti, kot sta na primer Aleksander Panagulis in glasbenik Mikis Teodorakis. Poleg KP pa bi morali ustanoviti tudi levčarsko nekomunistično stranko pod vodstvom Andreasa Papandreua.

Minic končal misijo na Cipru

Jugoslovanski zvezni tajnik za zunanje zadeve Miloš Minić (levo) pozdravlja ciprskega podpredsednika in voditelja turške skupnosti na otoku Raufa Denkaša

Odpovedani jesenski manevri NATO na Sredozemlju

BRUSELJ, 28. — Zaradi ciprsk krize so odpovedali vojaške manevre NATO, ki bi morali biti prihodnje jesen na Sredozemlju. Neuradno sporočilo v tej zvezi so dali danes v Bruslju, sklep o odpovedi manevrov pa je meda sprejela še prejine tedaj vrhovno poveljstvo atlantskega zavezništva. Jesenski manevri na Sredozemlju spadajo med najvažnejše vojaške vaje NATO.

DANES

Komaj do delavci končali poletni dopust, so industriji in veletrgovci začeli višati cene potrošnega blaga. Včeraj so pokrajinski odbori za cene v mnogih italijanskih mestih odobrili podražitev ljudske vrste testenin za 150 lir kg, kar pomeni, da je cena skočila na 500 lir kg. Obenem pripravljajo ponovno podražitev semenskega in olivnega olja, sladkorja in drugih živil. Podražila se tudi pralni praški. Orednje se tudi sindikalna federacija je navedlo, da bo sprožila najbolj oster boj proti povišanju življenjskih stroškov in ključno vlogo na odgovornosti, saj je nedavno objavila sindikatom in v parlamentu, da bo strogo nadzorovala cene najnujnejših živil. Določitve testenin, semenskega in olivnega olja, sladkorja itd. so samo začetak. Podražitve obsojajo tudi mali trgovci, ki pravijo, da so neopravičene in da vlada dovoljuje industrijem in veletrgovcem velike spekulacije in kopičenje profitov.

Varnostni svet OZN bo danes na zahtevo ciprskega začasnega predsednika Kleridesa razpravljal o dramatičnem problemu ciprskih beguncev. Zaradi nenadne bolezni se generalni tajnik Waldheim, ki se je komaj vrnil s potovanja v Nikozijo, Atene in Ankaro, ne bo udeležil zasedanja.

Zdi se, da so se bolonjski preiskovalci približali rešitvi o atentatu na vlak «Italicus». Med zaslusovanjem Almirantejevega «informatorja» Sgroja, ki je očito vpleten v atentat, je prišlo do dramatičnega zapleta, ki je na neko vprašanje omedel. Zaslusovanje se nadaljevali zvečer, a se je Sgrò medtem zbral in umolknil. Medtem se milanski sodniki še vedno ukvarjajo z agentom SID in fašističnim častnikom Giannettinim. Slednji je, med drugim, priznal, da je sodeloval z ameriško obveščevalno službo CIA.

CARLI, AMENDOLA IN SPINELLI O POMOČI EGS ITALIJI

Mednarodna posojila za odpravo primanjkljaja plačilne bilance

Italijanska vlada bo morala dati jamstvo, da bo dobro gospodarila

RIM, 28. — Guverner «Banca d'Italia» Carli, član osrednjega vodstva KPI Amendola in italijanski član izvršne komisije Evropske gospodarske skupnosti Spinelli obnavljajo v intervjujih, ki so jih dali tedniku «L'Espresso», vprašanje mednarodnih posojil za kritje visokega primanjkljaja plačilne bilance.

Guverner «Banca d'Italia» pripominja, da se je plačilna bilanca v juliju zelo izboljšala in da beleži precejšnjo aktivno. Prav tako se po dosedanjih podatkih pričakuje, da bo plačilna bilanca aktivna tudi v avgustu. Pri tem je treba dodati, pravi Carli, da je zunanjetrgovinska bilanca še vedno izredno pasivna zaradi uvoza nafte. Važno je, ugotavlja Carli, da Italija lahko dokazuje, da se primanjkljaj za uvoz blaga iz tujine, razen nafte, stalno izboljšuje in da je tako opravičeno, da Italija išče mednarodne kredite za kritje primanjkljaja, ki ga povzroča nafta. Carli meni, da je

sedaj bomska vlada naklonjena tem posojilom in da je od nje mnogo odvisno, če jih bo Italija dobila. Zato se sedaj v teku pobude za najetje srednjeročnih in dolgoročnih posojil pri gospodarski skupnosti.

Član osrednjega vodstva KPI Amendola pa se sklicuje na izjave, ki jih je dal prejšnji teden italijanski član izvršne komisije EGS Spinelli v zvezi z morebitno odobritvijo Italiji posojila gospodarske skupnosti. Amendola pravi, da je odobritev posojila Italiji v korist tudi gospodarski skupnosti in da bi poslabšanje gospodarskega položaja v Italiji prizadelo tudi skupnost. Obenem pa ugotavlja, da velik del gospodarskih težav, ki jih sedaj Italija preživlja, izhaja tudi iz gospodarske politike, ki jo je do sedaj vodila gospodarska skupnost.

Po mnenju Amendole Italija potrebuje mednarodna posojila, ki pa jih je treba ukovirati v celoten sistem socialnih reform in preureditve

ve gospodarstva, politike ljudskih gradenj, javne uprave, okrepitve železnice in pošte. Vse to zahteva, ugotavlja Amendola, da se odpravita razpisanje in klientelizem.

Glede Spinellijske izjave, da je odobritev posojila EGS Italiji odvisna od jamstva, ki jih bo dala Italija, da ima njena gospodarska politika najširšo podporo, vključno podpora komunistične partije, Amendola ugotavlja, da ne more reči, ali je ta Spinellijsva izjava točna.

«Dejstvo pa je, da nas tuji časniki Američani, Angleži ali Nemci sedaj ne vprašujejo več, ali bomo šli v vlado, temveč kdaj in zakaj bomo šli v vlado. Pri tem Amendola dodaja, da je to sicer notranje vprašanje, ki ga morajo rešiti italijanske politične sile.

V zvezi z možnostjo o sodelovanju komunistične partije v vladi Amendola pravi: «Smo na razpolago samo za nov način vladanja, da se naredijo določene stvari in ne zato, da zasedemo vladne stolčke. Ni namo nobenega namena natovoriti dediščino naše partije na ladjo, ki je pred brodolomom».

Spinelli pa v sedanjem intervjuju odgovarja na polemike, ki so jo priti njemu sprožili demokrati in socialdemokrati v zvezi z izjavami, o katerih govori tudi Amendola. Spinelli ponavlja, da bo solidarnost gospodarske skupnosti do Italije in odobritev posojila v veliki meri odvisna, kako bo znala italijanska vlada postaviti in nadaljevati politiko zadrževanja porabe, strogih davčnih ukrepov in uresničiti prenosno gospodarskega sistema.

Za to politiko, pravi Spinelli, «sem prepričan, da je potrebna tudi sodelovanje komunistov, sindikatov in poštenih industrijev». Glede posojila kot takega pa pravi, da ima gospodarska skupnost pravico, da pričakuje od Italije obveznost, da bo sprejela ukrepe za odpravo gospodarstva. Pri tem poudarja, da gospodarska skupnost nima naloge, da bi pripravila Italijo na drugo obliko vladanja. Nihče pa naj ne misli, poudarja Spinelli, da lahko tolažijo solidarnost gospodarske skupnosti proti perspektivam, ki ne ugaajajo italijanskim konservativcem. Spinelli meni, da sedanje politične sile, ki podpirajo vlado, niso v stanju, da bi zagotovile politiko gospodarske obnovitve.

Tito v Kopru

(Od našega dopisnika)
KOPER, 28. — Predsednik republike Tito in njegova soproga Jovanka sta dopoldne ob 11. uri priplula za jacht «Podgorica» v Koper. V starem koprskem pristanišču sta ju pozdravila predsednik koprsk občinske skupščine Mario Abram in sekretar komiteja občinske konference Zveze komunistov Bogdan Birska. Kljub slabemu vremenu je bil predsednik Tito odlično razpoložen in je namešjan odzdravljaj skupinam Koprčanov, ki so se zbrali v bližini pomola. Po kratkem postanku sta predsednik Tito in soproga Jovanka odpotovala z avtomobilom proti Ljubljani.

L. O.

V INTERVJUJIH TEDNIKU «L'ESPRESSO»

Ministra Taviani in Zagari o boju proti prevratništvu

Dokončno ovržena teorija o «nasprotujočih si ekstremizmi» - Dokazan nacifašističen značaj terorizma

RIM, 28. — Tednik «L'Espresso» objavlja v prihodnji številki zanimiva intervjuja z ministrom za notranje zadeve Tavianiem in s pravosodnim ministrom Zagarijem o vprašanju črnega terorizma.

Minister Taviani je med drugim dejal, da je boj proti terorizmu že «prava vojna» in ugotovil, da med evropskimi državami obstaja bolj napet položaj glede javne varnosti samo na Irskem in v Angliji. Potrdil je tudi, da so vsi, ki so bili doslej aretirani, le «majhne ribe», da pa vse dokazuje, da gre za pravo organizacijo.

Se najbolj zanimiva so Tavianijsva izjavanja, kajti ko namesto stika imamo razbitje z enim izmed kril, tedaj ni več centralnega položaja.

Vprašanje: «Ali je vaša stranka razbila stike z desnic?»

Odgovor: «Moja stranka je največja italijanska stranka, zaradi česar so njeni premiki nujno počasni. Preusmeritvi in da ne morejo nadomestiti politične volje, ko je ta negotova in kontradiktorna. Končno je Taviani še ugotovil, da so voditelji prevratniške organizacije še povsem neznan, da pa se dela v tem smislu ter da je treba pozljivo biti preiskavo, predvsem v Nemčiji.

Po objavi intervjuja je sam Taviani pojasnil, da se nanaša na

razgovor, ki ga je imel še 8. avgusta s častnikom Scalfarijem, ter da ni sam napisal ali narekoval besed, ki jih tednik objavlja v navednici. Taviani pravi, da gre za interpretacijsko sintezo časnih razgovorov, ki zahteva določen čas...»

Vpr. «Ali se je ta maneuver začel?»

Odg. «Če sem prav razumel, bi rekel, da se je.»

Vpr. «In Vi ste prekinili z desnic?»

Odg. «Oh, da, jaz sem prekinil Sicer pa... vsak iskren demokrat, ki bi vodil notranje ministrstvo, bi se znašel v vojni proti fašističnemu in nacističnemu prevratništvu.»

Glede pičlih rezultatov, ki so bili doseženi v tem boju, je minister ugotovil, da so organi javne varnosti samo izvrševalci in da «ne morejo nadomestiti politične volje, ko je ta negotova in kontradiktorna». Končno je Taviani še ugotovil, da so voditelji prevratniške organizacije še povsem neznan, da pa se dela v tem smislu ter da je treba pozljivo biti preiskavo, predvsem v Nemčiji.

Po objavi intervjuja je sam Taviani pojasnil, da se nanaša na

tralnega položaja KD v političnem spektru, kajti ko namesto stika imamo razbitje z enim izmed kril, tedaj ni več centralnega položaja.

Vprašanje: «Ali je vaša stranka razbila stike z desnic?»

Odgovor: «Moja stranka je največja italijanska stranka, zaradi česar so njeni premiki nujno počasni. Preusmeritvi in da ne morejo nadomestiti politične volje, ko je ta negotova in kontradiktorna. Končno je Taviani še ugotovil, da so voditelji prevratniške organizacije še povsem neznan, da pa se dela v tem smislu ter da je treba pozljivo biti preiskavo, predvsem v Nemčiji.

Po objavi intervjuja je sam Taviani pojasnil, da se nanaša na

razgovor, ki ga je imel še 8. avgusta s častnikom Scalfarijem, ter da ni sam napisal ali narekoval besed, ki jih tednik objavlja v navednici. Taviani pravi, da gre za interpretacijsko sintezo časnih razgovorov, ki zahteva določen čas...»

Minister Taviani je med drugim dejal, da je boj proti terorizmu že «prava vojna» in ugotovil, da med evropskimi državami obstaja bolj napet položaj glede javne varnosti samo na Irskem in v Angliji. Potrdil je tudi, da so vsi, ki so bili doslej aretirani, le «majhne ribe», da pa vse dokazuje, da gre za pravo organizacijo.

Se najbolj zanimiva so Tavianijsva izjavanja, kajti ko namesto stika imamo razbitje z enim izmed kril, tedaj ni več centralnega položaja.

NA DANAŠNJI DAN PRED TRIDESETIMI LETI

V kraški dolini na openski gmajni so nacisti ustrelili 8 rodoljubov

Tistega jutra 1. 1944 je padlo za svobodo šest mladih kurirk in dva partizana, vendar pričevanja o točnem številu žrtev in točnem kraju zločina niso enotna

Čeprav sem že nešteto krat prebrel kraje v zahodnem predelu Opčin, je danes moj korak nenavadno obziren, skoraj težak, ko se spet podajam na pot med ozke ulice, na katere nekam z dolgočasno gleda nekakšna vrsta gosposkih hiš s krasnimi vrtni v poletnem cvetju in v senci košatih iglavcev. Le tu pa tam se človeška roka ni lotila od časa čudno izrezljanih kraških skal ter razraščenejenjenja in gabrija. To so preživele oaze nekdanje kraške gmajne in med njimi iščem kraj, kjer je ravno na današnji dan pred tridesetimi leti utrlo osem mladih življenj, pokončanih v plonotu svinčenk nacističnih krivklov.

Za trenutek postojim na razpotju med sedanjima ulicama Carsia in Sabotino, pred prijazno hišico, prav na vogalu razpotja. Reko bi se, da je bila zgrajena pred nedavnim, če že ne temeljito prenovljena. Zazrem se v njene zidove, po katerih se lovijo večerne senice. Tudi

gledov veje prešerna mladostna razigranost, pričakovanje, neučaknost... Iz živih oči se iskrijo nešteti upi in vera v bodočnost. Prebiran imena pod sliko: Slava Grahonja — sele 23 let, Angelica Bandi — leto manj kot Slava, Anica Parovel — 19 let stara, Elvira Kocjančič — skoraj še otrok, samo 16 let stara, in Mira Bandi — tudi ona je dopolnila šele šestnajsto leto.

Ta dekleta so nacistični zločinci zaprli v kletne prostore te stavbe, si s tesnobo skušali predstavljati grozno resnico, čeprav tako oddaljeno v času. Gotovo so jih tudi mučili, čeprav je to skrivnost, ki jo bo ostala za vselej vklejana med te čimve.

Vidim je bila krivda Mire in ostalih tovarišic iz Prebenega, da se je nadejalo zgrnilo tako kruto? Nemara v tem, da so se v svojem mladeniškem zanosu z vso vnejo in prepričanjem oprijeli plemenitih idealov boja proti okupatorju in njegovim podlim nameram, da bi zaslužili ali uničili naš mali slovenski narod? V tem zanosu so se prebeneška dekleta, kakor tisoči in tisoči njihovih vrstnikov in vrstnic, vključile v partizansko kurirsko mrežo, ki je povezovala partizanske enice in štabe širom po Vipavski, Tolminski, Brkinih in preko Krasa in Brega do Istre.

Nenadoma je prišla izdaja in z njo so na petek, 25. avgusta 1944, prihrumeli v Prebeneg okupatorski vojniki. Tega dne so prišli Ano, Elviro in Miro, ki je tudi poučevala v obnovljeni vaški slovenski šoli. Ognjali so jih najprej na Kozino, odtod pa na Opčine. Vedeli so tudi za ostali dve imeni, a deklet ni bilo doma, zato so se znešli nad njunimi sorodniki, Antonom Grahonjo ter Josipom in Antonom Bandijem. Marijo in Angelo, ki sta bili še na prostosti, je to hudo prizadelo in sta se zato sami prijavili nemški komandi, da bi oče in stric ne trpela namesto njih. Glede tega naj navedemo še vir, ki ga omenja Franc Udovič v svojem članku v Primorskem dnevniku 18. aprila 1971. 'Nekaj sorodnikov zajetih deklet je v torek, 29. avgusta 1944, vendarle odšlo na Opčine, da bi jetničam dali kaj obleke, računajoč, da jih bodo morda odpeljali v kako taborišče. Toda Nemci so njihove zavojke odklonili in jim pri tem zagotavljali, da bodo dekleta čez pol ure izpuščena. In res, čez pol ure so jim odprli vrata zapora, toda zato, da bi jih odpeljali na strelišče.'

Po vseh teh prijetljajih, je usoda spet združila peterico na Opčinah, kjer so bili z njimi zaprti še drugi partizanski mučniki. Čeprav se je doslej pretežno govorilo in pisalo, da je tistega turobnega jutra o mahnilo pod nemškimi svinčenkami v neki openski dolinici le teh pet mladih življenj, je bilo mogoče iz raznih pričevanj ugotoviti, da je bilo ustreljenih osem (in nekateri trdijo celo devet) ljudi. Poleg prebeneških deklet naj bi bili istega dne ustreljeni še ena kurirka in dva partizanska borce. Med njimi je bila Marija Grmek (rojena 21. januarja 1921) iz Krajne vasi na Krasi, ki je bila centralna kurirka in so jo v tistih dneh aretirali, potem, ko so pri njej odkrili pomembne dokumente. Nekateri domnevali, med njimi Slava Čebulec, vedo povedati, da so jo videli za rešetkastim oknom italijanske orožniške postaje, ki je bila nekje na sproti sedanje Podobnikove trgovine.

Na Opčinah pa imajo še danes za kraj ustrelitve dolinico, ki se leži v bližini policijskega komisarata. Obkrožajo jo visoke stanovanjske hiše. Tu so domaćini po vojni zložili nekaj kamnov v začasen spomenik in tu so več let polagali vence in cvetje. Pozneje so lastniki postavili v dolinici majhno zgradbo za zajce beguncev in o znamenju, ki je pričalo o pokolu, ni ostalo več nobenega sledu.

Navsezadnje ni najbolj pomembno to, ali so nacisti opravili svoj zločin tistega avgustovskega dne v tej kraški dolinici ali nekaj metrov od nje, razmišljam in stopam od hiše v Ul. Sabotino po nevidnih sledovih korakov mlade osmerice, ki so vodili k usodnemu srečanju s smrtjo. Skušam si spet predstavljati pogled uklejenih deklet in fantov. Je iz njih odsevala grozna slutnja konca, ko so jih neumljeni krivniki prignali iz temnih kletnih prostorov, ali pa je v njih vzkliklo zadnje upanje po skorajšnji prostosti? Odgovor na ta vprašanja so zagnili prezgodnji grobovi, niso pa mogli zagrniti spomina na to tragično a slavno stran neizbrisne zgodovine NOB v naših krajih in niso mogli zagniti zavesti, ki jo iz teh spominov črpa naš slovenski človek po tridesetih letih.

Dušan Kale

Očividec Ivan Meula na kraju, kjer so po njegovem zatrjevanju Nemci ustrelili rodoljube

Pet mladih žrtev — kurirk s Prebenega

ne. Pozneje, po strahotnem pokolu, pa so nekateri vaški otroci našli na kraju ustrelitve njen okrvavljen robec.

Iz podatkov, ki jih hrani arhiv Zveze vojnih invalidov v Trstu, je razvidno, da sta bila istega dne ustreljena na Opčinah še partizana Baldo Bole roj 25.10.1899) iz Zadra ter Leopold Mervič iz Devina, ki je bil borec voda za zvezo IX. Korpusa. To potrjuje tudi Leopoldov brat Josip.

Zal se pričevanja križajo in je zato težko izreči zadnjo besedo o tem krvavem dogodku. Neki bivši aktivist z Opčin, ki želi ohraniti anonimnost, govori o devetih žrtvah, sedmih dekletih in dveh fantih. Nasil je namreč zapornikom kruh, ki so ga takrat prodajali na izkaznice.

Ivan Meula, ki je kot uslužbenec pogrebnega podjetja moral prisotnost groznemu dogodku in je trpela ustreljenec nato odpeljal na pokopališče pri Sv. Ani, trdi, da so nacisti ustrelili tistega dne na Opčinah pet deklet in tri fante. Najprej so pred vojaški ploton postavili tri dekleta, platon Meula. Ko so ta omahnila v smrtnih krčih in so eno od teh pokončali še z milostnim strelom iz pištole, so ustrelili še dve, nato pa še tri partizane. Nihče od teh ni dovolil, da bi mu zavezali oči. Junakso so zrl v obraze svojih krivklov.

Tudi o kraju ustrelitve mnenja niso enotna. Meula nam je pokazal na kraj, kjer ni danes več nobenega znamenja. Nekdanjo dolinico so zravljali v travnik (kakor lahko vidimo na objavljeni sliki). Krog in krog so danes lepe hišice ter stanovanjska poslopja za istrske begunce.

Na Opčinah pa imajo še danes za kraj ustrelitve dolinico, ki se leži v bližini policijskega komisarata. Obkrožajo jo visoke stanovanjske hiše. Tu so domaćini po vojni zložili nekaj kamnov v začasen spomenik in tu so več let polagali vence in cvetje. Pozneje so lastniki postavili v dolinici majhno zgradbo za zajce beguncev in o znamenju, ki je pričalo o pokolu, ni ostalo več nobenega sledu.

Navsezadnje ni najbolj pomembno to, ali so nacisti opravili svoj zločin tistega avgustovskega dne v tej kraški dolinici ali nekaj metrov od nje, razmišljam in stopam od hiše v Ul. Sabotino po nevidnih sledovih korakov mlade osmerice, ki so vodili k usodnemu srečanju s smrtjo. Skušam si spet predstavljati pogled uklejenih deklet in fantov. Je iz njih odsevala grozna slutnja konca, ko so jih neumljeni krivniki prignali iz temnih kletnih prostorov, ali pa je v njih vzkliklo zadnje upanje po skorajšnji prostosti? Odgovor na ta vprašanja so zagnili prezgodnji grobovi, niso pa mogli zagrniti spomina na to tragično a slavno stran neizbrisne zgodovine NOB v naših krajih in niso mogli zagniti zavesti, ki jo iz teh spominov črpa naš slovenski človek po tridesetih letih.

POSLOPIJE JE BIL ZGRAJENO ŽE PRED DVEMA LETOMA

Nova železniška postaja v Krminu bo prihodnji teden začela delovati?

Dela na novem železniškem odseku Foljan-Krmin tečejo že deset let

V Krminu bodo najbrž prihodnji teden brez posebnih svečanosti izročili svojemu namenu novo železniško postajo, ki je bila dograjena že pred dvema letoma. V teh dneh preskušajo razne naprave kar seveda vzbuja zanimanje domačih radovednežev, ki vidijo v novem kolezuvo napredek mesta. Star kolodvor je namreč popolnoma dotrajan in v zadnjem času ga niso niti popravljali.

Že celih deset let trajajo dela pri gradnji novega železniškega odseka med Foljanom in Krminom. Uprava italijanskih državnih železnic je sklep o njegovi izgradnji sprejela že pred petnajstimi leti. Njen namen je bil, da se skrajša povezava med Avstrijo in tržaškim pristaniščem pa čeprav le za osem kilometrov. Tovorni vlaki bi tako obšli Gr in prišli morda kakih deset minut prej v Trst na dolgi progi iz Avstrije. Ta sklep železniške uprave je takrat vzbudil v Gorici precej negotovost. Z deli so pričeli že leta 1963, vendar nova proga še ni izročena svojemu namenu. Zgradili so vrsto mostov, podvozov in nadvozov, v Krminu samem so zgradili novo železniško postajo, velik nadvoz kar sredi Foljana, nov most gradijo čez Sočo južno od Zagorja, uredili so ravno traso, po kateri bo (kdove kdaj) tekla nova železnica, uredili pa morajo še celo vrsto naprav, tako n. pr. nov nadvoz čez državno cesto pri Krminu.

Če bi se celih deset let trajajo dela pri gradnji novega železniškega odseka med Foljanom in Krminom. Uprava italijanskih državnih železnic je sklep o njegovi izgradnji sprejela že pred petnajstimi leti. Njen namen je bil, da se skrajša povezava med Avstrijo in tržaškim pristaniščem pa čeprav le za osem kilometrov. Tovorni vlaki bi tako obšli Gr in prišli morda kakih deset minut prej v Trst na dolgi progi iz Avstrije. Ta sklep železniške uprave je takrat vzbudil v Gorici precej negotovost. Z deli so pričeli že leta 1963, vendar nova proga še ni izročena svojemu namenu. Zgradili so vrsto mostov, podvozov in nadvozov, v Krminu samem so zgradili novo železniško postajo, velik nadvoz kar sredi Foljana, nov most gradijo čez Sočo južno od Zagorja, uredili so ravno traso, po kateri bo (kdove kdaj) tekla nova železnica, uredili pa morajo še celo vrsto naprav, tako n. pr. nov nadvoz čez državno cesto pri Krminu.

NA POVRAATKU S TEKMOVANJA V AREZZU

Zbor madrigalistov iz Brna danes v Ronkah, jutri v Gorici

Zbor prištevajo med najboljše na Čsoslavoškem

V okvir prijateljskih vezi med Gorico in nekaterimi čsoslavoškimi kulturnimi ustanovami bo jutri zvečer v dvorani deželnih stanov na goriškem gradu nastopil mešani zbor madrigalistov iz Brna. Zbor se vrača z letošnjega mednarodnega natečaja pevskih zborov v Arezzu. Vodi ga Josef Pančík, direktor zborov oper Janežek v Brnu. Zbor so ustanovili leta 1965 in ga prištevajo med najboljše česke zore. Pred dvema letoma je zasedel prvo mesto na mednarodnem festivalu 'Bele Bartoks na Madžarskem, lani pa je zmagal v dveh kategorijah na festivalu v Corku na Irskem.

Čsoslavoški madrigalisti bodo nastopili danes zvečer tudi v Ronkah v kinodvorani Rio. Na sporedu imajo pesmi Jakoba Gallusa, Clauda Monteverdija, Petra Rezniceke, Antonina Dvoržaka in Josefa Suka. Koncert v Ronkah prireja domači zbor 'G. Verdis' v sodelovanju s Pro Loco. Pred koncertom bo v Ronkah nastopil tudi domači zbor 'G. Verdis', ki ga vodi Franca Valentinič.

Koncert v Gorici prireja EMAC v sodelovanju z goriško občino. Koncert v Gorici se bo pričel ob 21. uri.

VOKALNA MANIFESTACIJA V OKVIRU «GORIŠKEGA SEPTEMBRA»

Vse je nared za tekmovanje «Seghizzi» in mednarodni shod o madrigalih v 16. stol.

Iz Jugoslavije bo tokrat nastopil zbor Branko Kršmanović (Beograd) - Nobenega zamejskega slovenskega zbora - Tekmovanje zborov bo od 19. do 22. IX., shod o madrigalih pa od 17. do 19.

Vse je pripravljeno za 13. izvedbo mednarodnega pevskega tekmovanja, ki ga pevsko društvo «Seghizzi» vsako leto prireja, sedaj v okviru spleta prireditve, ki so mu dali naslov «Goriški september». Za to pomembno vokalno prireditev, ki bo trajala od 19. do 22. septembra, so prispevali sredstva predsedstvo ministrstva sveta, ministrstvo za turizem in prireditve, dežela Furlanija - Julijska krajina, občina Gorica, Hranilnica v Gorici, pokrajinska ustanova za turizem, prefektura, pokrajinska uprava, zbornica za trgovino, industrijo in kmetijstvo in druge ustanove. Umetniško vodstvo zbora letos prevzela Giuseppe Radoletti in Pio Capponi. Vsa leta je bil umetniški vodja tudi Rodolfo Lipizer, nedavno umrl goriški glasbenik.

Na letošnjem tekmovanju se bo na odru zvrstilo 18 zborov, od tega osem iz različnih krajev Italije. Iznemski zbori, ki bodo nastopili v dvorani Unione Giustiniana Goriziana, so naslednji: Branko Kršmanović iz Beograda (Jugoslavija), Sangstfreunde 1850 iz Kaan - Marienborna (Nem.), Vespem (Madžarska), Akademischer chor Pardubice (Čsoslavoška), Singkreis Pro musica iz Celovca (Avstrija), Vire Bard iz Krakova (Poljska), Vox Maris iz Costante (Rumunija), Mladici iz Sofije (Bolgarija) in Verge del Cami di Cambrils (Španija). Italijanski zbori so naslednji: I cantori di Santonio (Malo), zbori Coppetti (Valdarno), Rondinella (Padova), Luca Marzoni (Boario), Gh Candotti (Codroipo), Melodice (Trst), Santa Maria Maggiore (Trst) in Sant'Ignazio iz Gorice.

Kakor je razvidno iz zgoraj objavljenega seznama, ne bo na letošnjem tekmovanju sodeloval noben slovenski zbor ne s Tržaškega, ne z Goriškega. Morda je treba razlog za odsotnost iskati v dejstvu, da so naši zbori zelo zasedeni skozi vse leto in da si med poletnimi počitnicami privoščijo zaslužene počitnice, tako da za tekmovanje, ki se prične tik ob pričetku nove sezone, niso dovolj pripravljeni. Morda pa njihova odsotnost dokazuje tudi malček jeze, ker na poprejšnjih nastopih nekateri naši zbori, tako smo slišali govoriti predstavnik zborov, niso bili za svoj trud in za izvedbo primerno nagradieni. In še zadnja možnost: ali ne gre morda za trenutno krizo našega zborovskega petja?

Po pravilniku morejo na tekmovanju sodelovati samo amaterski pevci, medtem ko je pevovodja lahko, tudi poklicni glasbenik. Pravilnik, ki se ni dosti spremenil, predvideva nastop mladih, ženskih in mešanih zborov brez instrumentalne spremljave. Tekmovanje bo razdeljeno na dve kategoriji in v tri podrazdelke. V polifoničnem petju lahko sodelujejo mešani zbori z največ 48 pevci in najmanj 24. Poleg se neizvedenega obveznega dela, ki ga morajo vodstvo tekmovanja poslati pravočasno, bodo zapeli še dve poljudni polifonski skladbi cerkvenega ali pa laičnega značaja, od katerih mora vsaj ena pripadati polifoniji iz 16. ali 17. stoletja. Moški pevski zbori, ki bodo nastopili v tej kategoriji morajo imeti od 20 do 40 pevcev, ženski zbori pa od 15 do 30. Za moške in ženske zore veljajo ista pravila kot za mešane.

V drugi kategoriji, se pravi folklorni, mora biti sestav zborov enak kot v polifoniji. Moški, mešani in ženski zbori bodo zapeli po tri pesmi ljudskega značaja, ki pripadajo državi, iz katere zbor prihaja, pesmi pa si morajo biti med seboj različne. Pesmi ne smejo trajati nad 15 minut, ne bodo pa sprejemali pesmi krajših od 1.30 minute, niti pesmi, ki so jih zbori že peli.

Razsodišče, ki ga je imenoval izvršni odbor, bo izdelalo prednostno lestvico, proti kateri ni priziva. Razsodišče ima pravico prisoditi največ 100 točk, ter ne bo določil prvega mesta zboru, če ne bo dosegel najmanj 90 točk. V pravilnik so nadalje vključili določilo, da ima razsodišče pravico odločati o sodelovanju tistih zborov na prihodnjih tekmovanjih, ki niso dosegli vsaj 71 točk. Če bo predstavnik nastopajočega zbora vložil formalno prošnjo, bo vodstvo tekmovanja sporočilo, kako so točkvali njegov nastop.

Letos bodo razdelili naslednje nagrade: Prva kategorija (polifonija), sekcia A: 1. nagrada 300.000 lir; 2. 220.000; 3. 170.000; 4. 120.000; 5. 80.000. Sekcija B: 1. nagrada 220.000; 2. 180.000; 3. 140.000; 4. 100.000; 5. 70.000. Sekcija C: 1. nagrada 180.000; 2. 140.000; 3. 110.000; 4. 80.000; 5. 60.000. V drugi kategoriji (folklor) bodo razdelili naslednje nagrade: Sekcija D: 1. nagrada: 200.000 lir; 2. 140.000; 3. 120.000; 4. 100.000; 5. 70.000. Sekcija E: 1. 160.000; 2. 120.000; 3. 100.000; 4. 70.000; 5. 50.000 lir. Sekcija F: 1. 120.000; 2. 100.000; 3. 80.000; 4. 60.000 in 5. 40.000 lir. Poleg denarnih nagrad bodo zmagovalci prejeli še pokale, targre, medalje in diplome, nenagradjeni zbori pa bodo prejeli spominske diplome.

Bogat program društva strelcev

Po poletnem premoru se je obnovilo delovanje goriške sekcije strelcev, ki deluje v sklopu ENAL. V nedeljo bo skupina goriških strelcev odšla na tekmovanje v Mirano. V drugi polovici septembra bodo priredili izlet v Švico na svetovno prvenstvo, ki bo v kraju Truen, konec septembra pa bo državno tekmovanje v streljanju s karabino in s pištolo.

Prometna nesreča pri Palkišču

Na državni cesti pri Palkišču se je večeraj jutraj, malo pred osmo uro, ponesrečil 21-letni finančni stražnik Michele Zucconino, doma iz Milj. S svojim avtom je zašel s

ci, medtem ko je pevovodja lahko, tudi poklicni glasbenik. Pravilnik, ki se ni dosti spremenil, predvideva nastop mladih, ženskih in mešanih zborov brez instrumentalne spremljave. Tekmovanje bo razdeljeno na dve kategoriji in v tri podrazdelke. V polifoničnem petju lahko sodelujejo mešani zbori z največ 48 pevci in najmanj 24. Poleg se neizvedenega obveznega dela, ki ga morajo vodstvo tekmovanja poslati pravočasno, bodo zapeli še dve poljudni polifonski skladbi cerkvenega ali pa laičnega značaja, od katerih mora vsaj ena pripadati polifoniji iz 16. ali 17. stoletja. Moški pevski zbori, ki bodo nastopili v tej kategoriji morajo imeti od 20 do 40 pevcev, ženski zbori pa od 15 do 30. Za moške in ženske zore veljajo ista pravila kot za mešane.

V drugi kategoriji, se pravi folklorni, mora biti sestav zborov enak kot v polifoniji. Moški, mešani in ženski zbori bodo zapeli po tri pesmi ljudskega značaja, ki pripadajo državi, iz katere zbor prihaja, pesmi pa si morajo biti med seboj različne. Pesmi ne smejo trajati nad 15 minut, ne bodo pa sprejemali pesmi krajših od 1.30 minute, niti pesmi, ki so jih zbori že peli.

Razsodišče, ki ga je imenoval izvršni odbor, bo izdelalo prednostno lestvico, proti kateri ni priziva. Razsodišče ima pravico prisoditi največ 100 točk, ter ne bo določil prvega mesta zboru, če ne bo dosegel najmanj 90 točk. V pravilnik so nadalje vključili določilo, da ima razsodišče pravico odločati o sodelovanju tistih zborov na prihodnjih tekmovanjih, ki niso dosegli vsaj 71 točk. Če bo predstavnik nastopajočega zbora vložil formalno prošnjo, bo vodstvo tekmovanja sporočilo, kako so točkvali njegov nastop.

Letos bodo razdelili naslednje nagrade: Prva kategorija (polifonija), sekcia A: 1. nagrada 300.000 lir; 2. 220.000; 3. 170.000; 4. 120.000; 5. 80.000. Sekcija B: 1. nagrada 220.000; 2. 180.000; 3. 140.000; 4. 100.000; 5. 70.000. Sekcija C: 1. nagrada 180.000; 2. 140.000; 3. 110.000; 4. 80.000; 5. 60.000. V drugi kategoriji (folklor) bodo razdelili naslednje nagrade: Sekcija D: 1. nagrada: 200.000 lir; 2. 140.000; 3. 120.000; 4. 100.000; 5. 70.000. Sekcija E: 1. 160.000; 2. 120.000; 3. 100.000; 4. 70.000; 5. 50.000 lir. Sekcija F: 1. 120.000; 2. 100.000; 3. 80.000; 4. 60.000 in 5. 40.000 lir. Poleg denarnih nagrad bodo zmagovalci prejeli še pokale, targre, medalje in diplome, nenagradjeni zbori pa bodo prejeli spominske diplome.

Po pravilniku morejo na tekmovanju sodelovati samo amaterski pevci, medtem ko je pevovodja lahko, tudi poklicni glasbenik. Pravilnik, ki se ni dosti spremenil, predvideva nastop mladih, ženskih in mešanih zborov brez instrumentalne spremljave. Tekmovanje bo razdeljeno na dve kategoriji in v tri podrazdelke. V polifoničnem petju lahko sodelujejo mešani zbori z največ 48 pevci in najmanj 24. Poleg se neizvedenega obveznega dela, ki ga morajo vodstvo tekmovanja poslati pravočasno, bodo zapeli še dve poljudni polifonski skladbi cerkvenega ali pa laičnega značaja, od katerih mora vsaj ena pripadati polifoniji iz 16. ali 17. stoletja. Moški pevski zbori, ki bodo nastopili v tej kategoriji morajo imeti od 20 do 40 pevcev, ženski zbori pa od 15 do 30. Za moške in ženske zore veljajo ista pravila kot za mešane.

ceste. Z rešilcem so ga prepeljali v goriško bolnišnico, kjer se bo zdravil dvajset dni. Avto je lažje poškodovan.

● Goriška prefektura javlja, da je ob 16. septembra čas za vložitve prošnje za natečaj za občinske tajnike druge stopnje. Ustrezni direktor je bil objavljen v Uradnem listu 3. avgusta letos. V vsej državi je več prostih mest, med temi tudi mesto občinskega tajnika v Trzinu.

PRED NEDELJSKO SVEČANOSTJO

POD MATAJURJEM STA PADLA TUDI MLADA FANTA IZ PEVME

H. Mikluš iz Pevme se spominja svojih prijateljev in soborcev Fredija Padovana in Danila Boškina

V nedeljo dopoldne bodo v vasi Matajur v Beneški Sloveniji odkrili grobnico-spomenik 17 partizanom, ki so padli v bojih z nacisti. V Gregorčičevi brigadi, ki je bila takrat v Benečiji, je bilo tudi več mladih fantov, v starosti 17-18 let, nekateri pa so bili še mlajši, iz Pevme pri Gorici. Dva izmed njih, Alfred Padovan in Danilo Boškin, sta padla in ju je, skupno z ostalimi, pokopal župnik iz Matajurja, Gujon.

Tovariši, ki so bili z njim v tistih novembrskih dnevih leta 1943 v Benečiji, so se srečno rešili iz obročev nacistov in Kozakov ter dočakali svobodo, se spominjajo svojih tovarišev, ki so bili tudi sošolci, prijatelji, sosedje, skratka ljudje iz istega kraja, ki so se mladi, odzvali pozivu na boj ter skupno odšli v hribe.

Včeraj nam je v tej zvezi H. Mikluš iz Pevme poslal naslednje vrstice, v katerih se spominja padlih tovarišev.

«Kakor sem čital v Primorskem dnevniku — piše — bodo v nedeljo odkrili spomenik vama, draga tovariša, s katerima sem preživel tovaštvo leta, vama, dragi Fredi Padovan in Danilo Boškin. Kako nam je bilo hudo, ko so padli naši prijatelji, Joško, Alfi in Darinko. Spominjam se besed, Danilo, ko si rekel: 'Bog zna, koliko nas bo še padlo in bodo jokali za nami.' Ko smo napadli postojanko Nemcev in Kozakov v Podreki na Matajurju,

ri pa bodo kot priznanje za sodelovanje na tekmovanju prejeli spominske diplome. Zbori, ki bodo prišli izven naše dežele, bodo gostje organizatorjev in bodo deležni prenočišča in hrane, medtem ko bodo morali potne stroške sami plačati. Za zore iz naše dežele bodo prireditelji plačali potne stroške v višini 350 lir km. Med televizijsko družbo in prirediteljem tekmovanja je bil sklenjen sporazum, po katerem bo televizijska družba svobodno snemala nastopajoče zore.

Poleg pevskega tekmovanja bo, od 17. do 19. septembra, v palači Atoms na Kornu evropski shod o zborovskem petju. Na tem shodu, ki bo peti, bodo razpravljali o problemih tehnike in didaktike madrigalov v 16. stoletju. Na njem bodo sodelovali strokovnjaki iz desetih držav, med katerimi tudi Jugoslavija. Prireditelji so poskrbeli, da bodo govorje na shodu sočasno prevajali v štiri jezike.

ZAVZETI BI BILI MORALI SVOJE STALIŠČE

Brez vsakršnega rezultata sestanek odbora KD o krizi

Jabolko spora je resor za zdravstvo: morotejci hočejo ustreči zahtevi PSDI, bazisti in forze nuove pa so proti

Po sestanku med zastopniki KD, PSDI in PRI, na katerem so sklenili sestaviti koalicijo, ki bi vodila občinsko upravo v Gorici po izstopu iz odbora tako SDZ kot PSI, se je zdelo, da so vse stvari z novo koalicijo v redu. V odboru naj bi bili zastopniki KD in PSDI, republikanci pa bi odbor podpirali od zunaj. Ker sta prazni dve odborniški mesti, je bila porazdelitev med demokratiji in socialdemokratijo zelo enostavna. Tako se je vsaj zdelo po poročilih, ki so prihajala s teh sestankov, in ki so bila skrajno optimistična.

Zdi se pa, da stvari niso tako enostavne. Jabolko spora med demokratiji in socialdemokracijo je tokrat odborništvu za zdravstvo in socialno skrbstvo, ki je bilo doma socialističnega odbornika dr. Tomassicha. Tako socialdemokrati kot demokratiji hočejo to odborništvu zase in zdi se, da so zastopniki PSDI tokrat zahtevali postavili s precejšnjo odločnostjo in celo z ultimatom.

Z druge strani pa hočejo to odborništvu zase tudi demokratiji, zlasti levo krilo v stranki (forze nuove in basisti) in tudi ti so v tej svoji zahtevi zelo odločni. Ta resor naj bi po mnenju demokratjske levice dobil sedanji odbornik mestne policije Brancati (prišastruje forze nuove), njegov sedanji resor pa bi dobil novi odbornik dr. Tuzzi.

Pisali smo že, da so v ponedeljek občinski odborniki z županom na čelu poročali o svojem delu zastopnikom strank KD in PSDI. V torek zvečer se je v Gorici sestel mestni odbor krščanske demokracije. Na dnevnem redu so imeli izdelavo sporazuma s socialdemokracijo. Seja pa je bila precej razburkana in na njej niso dosegli nikakršnega rezultata. Sestati se bodo morali spet v soboto, da bi lahko šli z jasnimi pojmi na sestanek s socialdemokracijo, ki bo v torek, 3. septembra.

Na tokrovem sestanku je bilo v ospredju vprašanje odborništvu za zdravstvo in socialno skrbstvo. Medtem ko sta član odbora Colella

(forze nuove) in odbornik Agati (bazisti) zagovarjala stališče, da KD ohrani to odborništvu, so bili morotejci in župan De Simone za hitro rešitev vprašanja in bi bili tudi dopustili, da pride na čelo odborništvu za zdravstvo socialdemokrat. To naj bi bil sedanji podžupan Fantini. Na tokrovi seji je ba prišlo do ostrih preprekanj, levičarji so bili proti enostavnosti rešitvi v dvoje s socialdemokracijo in tudi proti temu, da bi se dalo socialdemokratom vse to, kar zahtevajo. Kot smo že omenili bil imel občinski odbor KD ponovni sestanek v soboto v upanju, da se spor, do katerega je prišlo sedaj v vrstah same KD, reši čimprej.

Izleti

SPD sporoča, da bo javljani družinski izlet 15. septembra. Podrobnjša pojasnila na seždu v Gorici, Ul. Malta 2.

ENAL v Gorici priredi 15. septembra izlet z avtobusom in ladjo v Istro. Obiskali bodo Buje, Vrsar, kobiljo bode imeli v Umagu.

PRED 30 LETI SE JE ZAČELO DRUGO, OFENZIVNO OBDOBJE

Strateški pomen otoka Visa v narodnoosvobodilni vojni

Ob razpadu italijanske vojske je bila vsa Dalmacija osvobodjena - O Visu so razpravljali v samem Hitlerjevem vrhovnem štabu - Desanti z otoka

Skupina sanitetnega oddelka 3. prekomorske brigade na mimohodu dalmatinske brigade za proletarsko

Nikoli v svoji zgodovini ni otok Vis imel tako pomembne vloge, kot jo je imel v času NOB, posebno v letu 1944, v letu zmagovite borbe in revolucije jugoslovanskih narodov. Vis je bil tedaj trdnjava svobode.

V dobi, ko so dalmatinska obala in številni otoki se bili pod nacistično okupacijo, se je na Visu krepil in pripravljala del jugoslovanske ljudske armade, ki je v danem trenutku posegel v boj za osvoboditev dežele, seveda predvsem otokov, o balo in morja nato pa z ostalimi formacijami jugoslovanske armade krenil v zmagovit pohod za končno osvoboditev dežele.

Po kapitulaciji Italije, v začetku septembra 1943, je bila osvobodjena vsa Dalmacija in vsi srednje-dalmatinski otoki. V vrste narodnoosvobodilne vojske je stopilo na tisoče novih borcev. Nastale so nove enote, nove brigade, ki so bile opremljene z zaplenjenim orožjem. To seveda ni šlo nacistom v račun, ki so takoj ukrepali in začeli zasesti Dalmacijo in otoko. To je bilo razumljivo, ker so si hoteli zavarovati jadransko obalo proti morebitnemu izkrcanju zavezniške vojske, hkrati pa so si nacisti hoteli zavarovati morsko pot vzdolž Jadrana, da bi ohranili zveze za vzdrževanje svoje vojske v Grčiji in na Egejskih otokih.

Split se je tedaj branil polna dva tedna. Zaradi ogromne sovražniške premoči pa je morala partizanska vojska popustiti in 22. decembra 1943 so Nemci imeli ponovno v posesti vsa jadranska obala. Iste dne, 22. decembra, so se Nemci izkrcali na Korčuli, ki sta jo branili 13. dalmatinska in 1. prekomorska brigada, korčulanski od-

red in tudi neka mornariška enota. V silovitem nemškem napadu na Korčulo so bile te po večini šele formirane enote močno prizadete, imele so velike izgube. Zato so se v poveljstvih teh enot odločili, da se vse enote 26. divizije ter I. dalmatinske in I. ter II. prekomorske brigade skupno s posadkami baterij in drugih manjših enot evakuirajo na otok Vis, ki ga je bil-

BERITE V ZADNJI ŠTEVILKI TV-15

Str. 5 Silvo Tersek: GRANIČARJI (reportaža)

Str. 7 Milan Ljubić in Ljubiše Samardžić: O FILMU «ČUDOVITI PRAH»

Stanoje in Zdravko Ilić: NEMCI PROTI NEMCEM (podlistek)

TV-15 tudi v kolportaži

lo treba čim hitreje utrditi, pa čeprav s skromnimi sredstvi, ki so bila na razpolago. Temu je nato sledil odhod I. in II. prekomorske brigade proti Drvarju za vključitev njenih borcev v formacije I. proletarske divizije, 13. dalmatinske brigade pa se je vključila v IX. divizijo, ki je bila prav tedaj v Bosni. V enote 26. divizije je bila vključena še I. dalmatinska brigada.

Ko je 20. januarja 1944 vrhovno poveljstvo ukazalo, da je treba otok Vis braniti, so se začele nagle

organizacijske, politične in vojaške priprave, da bi otok zaščitili pred morebitnim napadom, skratka, da bi otok spremenili v nekakšno pomorsko trdnjavo. Za izvedbo te naloge so bile 26. diviziji in enotam vojaške mornarice na razpolago tri brigade s približno 4.500 do 5.000 borci, štiri topniške baterije ter več protitankovske in protiletalskega orožja. V začetku februarja 1944 je branilo Vis že kakih 6.000 mož. Otok je bil proglašen za vojaško cono in so bile na njem mobilizirane vse razpoložljive sile ali za boj ali za delo. Ob prvem znaku o možnosti invazije se je v začetku marca 1944 smatralo za potrebno pripeljati na Vis tudi III. prekomorsko brigado, ki je pripravljena čakala v Italiji. S tem je bila obramba otoka še bolj okrepjena.

Breme obrambe so prevzele enote 26. divizije, enote vojne mornarice pa so sodelovale v okviru svojih zmogljivosti. Čeprav je bila materialna baza mornarice relativno šibka, saj je razpolagala le s kakimi 100 manjšimi plovilnimi objekti, v glavnem motorizirani jadranci, je z uspehom izpolnjevala svoje naloge, seveda predvsem na račun hrabrosti borcev.

V tistem času so enote vojaške mornarice izvrševale predvsem sledeče naloge: izvajale so oborožene akcije na morju predvsem v priobalnem pasu proti enotam sovražnikov mornarice, prevažale so begunce (okoli 40.000 ljudi) in ranjence (okoli 12.000 mož) z obalnih področij na Vis in nato dalje v Italijo, prevažale so tudi prekomorske brigade in druge enote iz Italije na Vis, tako da so prepelele skupno okoli 33.000 mož, ki so jih nato prepelele tudi na obalo, torej na še zasedeno ozemlje. Nadalje so plovni objekti vojne mornarice prevažali municijo, hrano in drugi material, najprej na Vis nato pa dalje na še zasedeno ozemlje vzdolž dalmatinske obale.

Z otoka Visa je mornarica vzdrževala še veliko pomorskih zvez z zasedeno obalo vse od Krka pa do Dubrovnika, hkrati so enote jugoslovanske vojaške mornarice držale pomorske zveze med Visom in zaveznikiškim oporiščem v Italiji.

V tem času se je na Visu razvila tudi široka mreža sol in tečajev za izobrazbo najrazličnejšega kadra kopenske vojske in mornarice. Tu so organizirali tudi remontno delavnico za popravilo ladij, pa tudi za razne tehnične službe oboroženih enot. V obdobju, ko je sovražnik držal v rokah vse obalne poti, ni nadziral vse priobalne plovne poti, je bilo zaradi varnosti vojaških transportov odločno držanje Visa v rokah JLA izredno pomembno. Zato so zavezniki pravilno ocenili strateško vlogo tega otoka in od tod je sledila tudi njihova materialna pomoč. Ko je to odobrila tudi vrhovni štab, so zavezniki poslali na Vis manjše enote svoje mornariške desantske pehote, ko pa je bilo zgrajeno še letališče, so na njem pristajala tudi zaveznika letala, pozneje pa tudi prva in druga eska-

drila jugoslovanskega letalstva ter posebno jato letal za zvezo z vrhovnim štabom. Pristaniški Vis in Komiza sta takrat postali zaveznikiški oporišči za lahke pomorske enote, ki so se od časa do časa sprejemale z nemškimi pomorskimi enotami.

Nemci so se zavedali vloge in strateškega pomena otoka Visa. Kolikšen pomen so pripisovali temu otoku na Jadranu, je razvidno iz tega, da je o Visu razpravljalo samo Hitlerjevo vrhovno poveljstvo, ki je z nacističnim diktatorjem razmišljalo o možnosti desanta na otok. Za zasedbo otoka je bila v prvi vrsti zainteresirana nemška mornarica, ker je Vis predstavljal primerno oporišče za napade na pomorski promet vzdolž Jadrana, še posebej vzdolž jadranske obale. Za izvedbo desanta na otok je nemška mornarica zahtevala pomoč letalstva in pehote. Kaže pa, da sta bila Goering in Jodl mnenja, da je zasedba Visa predvsem zadeva mornarice. Verjetno sta se poveljnik letalstva in poveljnik kopenskih sil bala, da bi se v tem primeru preveč tvegano angažirala. Hitler pa ni mogel doseči soglasja med poveljniki in je ukazal, naj se pošlje skupina častnikov vrhovnega poveljstva na sam kraj, da bi ugotovili možnost zasedbe Visa. Ponovno je bilo to vprašanje na dnevnem redu v samem Hitlerjevem glavnem stanu in to kmalu potem, ko se je na Vis preselilo jugoslovansko vrhovno poveljstvo skupno z maršalom Titom. Kot je znano pa od nemškega desanta na Vis ni prišlo nikoli. Nemci so sicer prišli na Vis, vendar pa le kot vojni ujetniki, in sicer na mali otok Biševo, kjer je bilo taborišče za vojne ujetnike.

V operativnem pogledu moremo obdobje obrambe Visa razdeliti na dva dela, in sicer na obdobje obrambnih akcij ter utrjevanja otoka, kar je trajalo od januarja do aprila 1944, drugo obdobje pa je obdobje ofenzivnih akcij in borb v smeri srednjedalmatinskih otokov in obale. To obdobje traja od aprila do septembra 1944.

ALBERT KLUN

(Konec jutri)

NA FILMSKIH PLATNIH

Nina Companeez:

«L'histoire tres bonne et tres joyeuse de Colinot»

Le nekaj besed o francosko-italijanski koprodukciji Nine Companeez «L'histoire tres bonne et tres joyeuse de Colinot Trousse-Chemise» (Colinot l'alzastotane). Companeezova je bila scenaristka odličnih komedij režiserja Michela Devilla; ko sta se ločila in je on sam prešel k scenariju s filmom «La femme en bleu», so nekateri pripisovali zaslugе prejšnjih Devillovih del Companeezovi; a njegov naslednji film «Il montone infuriato» je dokaz, da je tudi z drugim scenaristom Deville dober avtor. Isto pa žal ne velja za Companeezovo, ki je sama prešla k režiji. Ta njen film je popolnoma brez tiste fine, ki jo cenimo v Devillovih; motiv povezave eroza s smrtjo se morda še kje pojavi, a v tako vulgarni obliki, da sploh ne zasluži pozornosti. Film je skrajno slab, je na nivoju tolkih italijanskih psevdoerotičnih «dekameronov», ki jih lahko opredelimo za erotične, le ker vsebujejo bolj ali manj go-le prizore; kar je lahko prijetno za oči, a še ne gradi nobene filma in nobene erotičnosti mimo trenutne privlačnosti. Morda le ko bi iz množice takih filmov potegnili gole prizore za dve uri dolg film, bi (z dovoljenjem cenzure) dobili res erotično delo.

V tem filmu Companeezove so zato edine morebitne zanimivosti «castu»: ne v popolnoma neekspresivnem protagonistu Francisu Husterju, temveč v lepih in pogosto golih Bernadette Lafont (končno lahko v celoti spoznamo čar te igralke), Ottavia Piccola, Muriel Catala, Brigitte Bardot, Nathalie Delon itd. Neverjetno pa je, da je fotografija cenjenega Ghislaina Cloqueta (stalnega Delvauxovega sodelavca) tako slaba, ne toliko v barvah, kolikor v nesmiselnih premikih kamere.

Raje kot da bi se že razpisovali o tem filmu, bomo izkoristili priložnost že 40-letne Brigitte Bardot v «castu», zato da bi kaj povermo oddaji, ki smo je pred nekaj dnevi videli na italijanski televiziji. Rubrika «Incontri 1974» (ki obeta tudi srečanje z režiserjem Kingom Vidorjem) je prikazala srečanje s slavno B. B., ki ga je za francosko televizijo pripravil Jean-Luc Lerridon, pomešala ga je z nastopi igralke v televizijskem «show» pred kakimi desetimi leti in s prizori iz snemanja filmov.

Mislimo, da je kljub šibkosti realizacije oddaja bila zanimiva iz enostavnega razloga, ker nam je prikazala pomembno osebnost. Kot je B.B. iskreno priznala, ji film na- lo uga, njen cilj je umakniti se v zasebno življenje kot Greta Garbo. Kljub temu ne ona ne G. G. nista le sociološko pomembna pojava. Film je pač tako zmehdan in skoraj blazen medij! Vezan je obenem na blagovni ustroj družbe (tako da v konkretnem primeru predstavlja za igralca uspešno ekonomsko sredstvo) in na neko nedvomno človeško potrebo (ne govorimo o metahistoričnem človeku, seveda), potrebo po «totalnem očesu», po reprodukciji in zato skoraj po neumrljivosti (ki je seveda še bolj iluzorična od Foscolijevih grobov).

V prihodnosti bo film dragocen dokument današnjosti ne le (in morda ne toliko) zaradi vsemo-gil družbenih poant, ki jih iz-raža, ampak predvsem kot fizični dokument. «Vsakomur se vidi na zunaj, kakšen je, tako je (se-veda po svoje, preveč odločno) za-ključila to televizijsko srečanje B.B., in s tem je boljše upravičila svojo filmsko dejavnost, kot če bi izrazila kako umetniško potrebo. Kajti velika zaslug filma je, da je «ohranila» Brigittino senzualnost, kot Garbin obraz, v katerem se raz-zoveva (kot je že kdo napisal) po-sledica nekega velikega mladinskega ali otroškega razočaranja, kot da zaključimo tih nekaj pri-merov) podoba Busterja Keatona, v kateri se združuje prav tak ob-čutek nemoci, povezan z reakcijo nanj, z bojem (in Keaton se je dobro zavedal pomena filma kot fizičnega dokumenta, kot prča njegov «Cameraman»).

NOVOST NA KNJIŽNI POLICI

L. Coriat-G. Erlich:

Kako spoznaš bolezen

Vrsti medicinskih priročnikov v slovenščini, bolj ali manj posre-čenih, se pridružuje tudi knjiga, ki je v slovenščini izšla pod naslo-vom KAKO SPOZNAŠ BOLEZEN. Gre za prevod francoskega dela, ki nosi v originalu naslov Mali zdravstveni priročnik in ki naj

tudi našim ljudem pomaga spozna-vati bolezni in podobne nadloge. Že podnaslov knjige Znaki in simptomi kaže na značaj dela. Še bolj pa avtorja v predgovoru opozarjata, da njuno delo ne predstavlja knjige, ki bi prina-sala opise bolezni. Knjiga Kako spoznaš bolezen je le preprosto pomagalo, ki naj medicinsko ne-šo-lanemu človeku jasno pove, kaj pomenijo določena znamenja na človeškem telesu, kako naj vred-notimo hude ali manj hude bo-lečine, izpuščaje, otekline in ne-šete druge nepravilnosti, ki jih opažamo pri delovanju svojega organizma. Vsako tako znamenje predstavlja namreč alarmni zvon-ček. In zato nam knjiga govori o znamenjih in znakih, ki se pojav-ljajo na tem in v človeškem organi-zmu in ki pomenijo lahko samo manjšo nešečnost, lahko pa so znani- lo neke hujše bolezni.

Opisi teh znamenj so v knjigi razvrščeni po neki določeni lo-giki. Tako avtorja govorita naj-prej o simptomih, ki ne zadevajo določenega dela telesa, nato o simptomih, ki se pojavljajo na

glavi, potem o simptomih na vru-tu, pljučih in srcu. In potem na-prej: o simptomih v predelu med trebušno prepono in spodnjim de-lom trebuha, v udih, kosteh, na koži, o simptomih glede na kreni-obito, o simptomih pri zastru-pitvah itd.

Vsako poglavje ima vrsto na-slovov, ki obravnavajo določene simptome, ali pa že govorijo o boleznih, čeprav avtorja v uvodu knjige pravi morda drugače.

Kako resen je kak simptom, opozarjata avtorja bralca z na-vedbo številke, ki jo razlagata v uvodu. V nasprotju z drugimi po-dobnimi deli se knjigi pozna, da sta avtorja Francoza. To se kaže pomenijo določena znamenja na človeškem telesu, kako naj vred-notimo hude ali manj hude bo-lečine, izpuščaje, otekline in ne-šete druge nepravilnosti, ki jih opažamo pri delovanju svojega organizma. Vsako tako znamenje predstavlja namreč alarmni zvon-ček. In zato nam knjiga govori o znamenjih in znakih, ki se pojav-ljajo na tem in v človeškem organi-zmu in ki pomenijo lahko samo manjšo nešečnost, lahko pa so znani- lo neke hujše bolezni.

O strokovni plati knjige ne mo-remo soditi, prepuščamo pa od-govornost založbi, da je izbrala strokovno neoporečno delo. Morda bodo strokovnjaki imeli pripombe k prevodu in posameznim strokov-nim terminom, ki jih uporablja slovenska prevajalka Sonja Gorec. Smemo pa upati, da je imela sre- no roko. Knjigo Kako spoznaš bo-lezen je izdala založba Lipa v Kopru, ki doslej ni imela v svojem programu podobnih knjig, ki pa se je očitno, sledeč ostalim slo-venskim založbam, odločila tudi za izdajanje medicinskih priro-čnikov.

Sl. Ru.

IZ UMETNOSTNIH GALERIJ

Zabotto in Voltolina v občinski

V občinski galeriji razstavlja se danes Tržačan Ludovico Za-botto in Krminčan Silvano Voltoli-na. Za oboja je to prva razstava v tej galeriji, za Krminčana pa tudi prva razstava v Trstu.

Ko se je Zabotto pričel pojav-ljati na skupinskih razstavah, je vzbudil pozornost zaradi svojega nenavadnega upodabljanja. Njegov podoba niso bile naslikane z barvami, pač pa na poseben na-čin, ki do tedaj v tržaškem si-karstvu še ni bil vpeljan. Za slikarsko gradivo — ker končni dosežek Zabottine ustvarjalnosti je uokvirjena slika — uporablja le-ta raznobarvne grobo zrnat-zmlete kamenine in sličen mate-rial, ki služi v stavbarstvu za dekoracijo sten. Z lepljenjem na trdo podlago sestavlja barvne ploskve starih hiš, večinoma kmečkega videza iz okoliških vasi in predmestij. V sedanjem obdo-bju pa na podoben način ustvarja tudi pokrajine s polji, njivami, griči in tudi drevmi. Ko je leta 1969 s takimi deli priredil pri Barisiju svojo prvo samostojno razstavo, smo izrazili svoj dom, da bo mogel dalj časa vztrajati pri tem tako težavnem in samot-nem potovanju na umetniški poti.

Ki si jo je izbral sam in tudi sam utiral. Sedanja razstava v občinski galeriji pa kaže, da je mož ostal sebi zvest in da je svoj način upodabljanja tudi mo- no izpopolnil, saj se že približuje pravemu slikarstvu. Posebno se to opazja v široko zasnovanih pokrajinah, kjer doseže globoko meglasto značajnost perspektive in skoraj neverjetno mehko trepetanje svetlobe. Dobro so tudi slike, v katerih prikazuje izsečke kra- ških ulic in dvorišč. Vendar tu ni vse tako, kot bi bilo želeli. Popolnoma drugačno, povsem usmerjeno v slikanje ženskega te-lesa, pa je ustvarjanje mladega slikarja iz Krmina Silvana Volto-line. Ta je začel nastopati šele pred tremi leti. Je pa kar dober kolorist in nizanju nežnih bar, čeprav jih skopo in skoraj akva-relnu nanaša na svetla platina. Odlikuje pa ga krepka igra potez, s katerimi podaja telesa bolj v štratenih obrihih kot pa v njihovi plastičnosti. Silvano Voltolina bi znal biti dober obet za nade-ljevanje kakovosti furlanskega slikarstva, pa čeprav se za sedaj izživlja bolj enosmerno v teh si-kah, ki so kot prikaz filozofskih sekvenc ženskega telesa.

M. BAMBIC

Prebivalstvo Poljske narašča

VARSAVA, 28. — Poljska je bi-la tista dežela, ki — med zadnjo vojno utrpela največ človeških žr-tv, seveda v razmerju s svojim prebivalstvom, kajti izgubila je 14 odstotkov prebivalstva. To pa pr-venstveno na račun Judov, ki jih je bilo na Poljskem pred vojno veliko in so se nacisti spravili nad nje z vso svojo blazno surovost-jo, v smislu programa, da jih u-ničijo do poslednjega.

Toda sedaj je Poljska, med so-cialističnimi deželami, tista, ki be-ležuje največji prirodnir prirastek. Konec leta bodo na Poljskem šte-ji 33 milijonov 850 tisoč prebiva- lcev, kar je za skoraj pol milio- na več kot pred letom dni.

Na Poljskem bo letos sklenjenih 320.000 novih zakonskih zvez, ro-je-nih bo okoli 620 tisoč otrok, umr- lo pa bo okoli 250 tisoč Poljakov, tako da bo Poljska v letu dni pri- dobila skoraj 400 tisoč novih dr-žavljanov. To pravijo v statistič- nih uradih.

SERGIJ GRMEK

RADIO VELE-IZIJA

ČETRTEK, 29. AVGUSTA 1974

ITALIJANSKA TELEVIZIJA

PRVI KANAL

- 18.15 Program za mladino
- 18.40 Preživetje na morju
- 19.05 PROFESOR BOLTEZAR
- 19.15 ŠPORTNI DNEVNIK
- 20.00 DNEVNIK
- 20.40 SLEDI FARSA
- NEAPELSKA FARSA
- Nocoj bo na sporedu Neapeljska farsa z naslednjim zelo dol-gim naslovom «Na mmesca francesca de mbruoglie e fraccasse pe» nu muorze «ncoppa a 'na mano». Delo je napisal Antonio Petito, gledališko režijo je prevzel Mario Santelli, ki v upri-zoritvi dela tudi nastopa, za TV pa je delo posnel Piero Panza. Bogataš Don Pancrazio se poroči z Martello, ki ga je čakala nič manj kot 24 let, ker so se njuni poroki upirali starši. Obe družini sta bili namreč med seboj sprti zaradi neke zadeve a mačkah. V tem času pa je Martella postala zelo ljubosumna na svojega ženina, tako da je pripravila s služkinjo Rosello peklenski načrt, da bi razkrila njegovo nezvestobo. Toda ne-sporazum, ki se nato razkrije in razčisti, privede spet do miru
- 21.55 Glasbeni spored
- Na vrsti so Chopinove, Shumannove, Mozartove in Clementijeve skladbe
- 22.30 EVROPSKO PRVENSTVO V ŽENSKI KOŠARKI
- 23.00 DNEVNIK

DRUGI KANAL

- 20.30 DNEVNIK
- 21.00 POZDRAVLJENA CATERINA
- Nocoj bo nastopila Caterina Valente, ki bo v svojem showu imela v gosteh tudi francoskega umetnika Jacquesa Tatija, ki se bo predstavljal na svoj značilen način. Nastopili bodo na- dalje Sergio Mendes s svojim ansamblom «Brazil 66», sloviti ro-kohitrec Rudy Horn. Glavno besedo bo imela, seveda, Cate-rina Valente, ki bo pela več pesmi, predvsem starejšega da-tuma, pa tudi kako novo stvar. Nastopil bo z njo tudi njen brat Silvio Francesco
- 22.30 ALMANAH MORJA
- Cetrti nadaljevanje
- V nocojšnji oddaji bo prikazan samostarski pomorščak Alain Bombard, ki mu je uspelo samemu preživeti na morskih pr-ostranstvih nič manj kot 116 dni. V tem času je Alain Bombard preplul Sredozemsko morje, nato Atlantik vse do otočja Bar-bados in to ves čas brez hrane in vode, kajti s seboj ni el prav nič, pač pa se je hranil s surovoto morsko ribo ter pi-morsko vodo, seveda, ki jo je na kak način filtriral. Namen njegovega nenavadnega poskusa je bil dokazati, kako se da tudi na morju živeti brez sleherne tuje pomoči, brez pripo-močkov, ki ti jih daje civilizacija oziroma človekov prirodni ambient, ki je kopno.
- Nadalje bo nocojšnja oddaja prikazala ribiče z Azorskih oto-kov, ki se še vedno lotevajo nekakega morskega «velikega lova», ko lovijo kite - glavače. Na svojih majhnih colnih z vesli se podijo po morju, da bi dohitieli take velikanskega se-salca, ki ga tako dolgo napadajo s harpunami, dokler ne iz-krvavi.
- Nadalje se bo gledalec navedel nad koralskimi otoki v bližini Avstralije, kjer je izredno bogastvo rib. Končno se bo TV gledalec pobliže spoznal z izredno preprostimi hkrati pa skrajno zanimivim morskim bitjem, z morskim konjičkom, kjer samec igra vlogo matere, ko v posebni vrečki redi mladiče

JUGOSLOVANSKA TELEVIZIJA

- 17.25 Nogometna tekma: VELEŽ — BEOGRAD
- Prenos iz Mostarja
- 19.15 OBZORNİK
- 19.30 SVET V VOJNI
- BANZAI
- Serijski film govori o nepričakovanem napadu Japoncev na ameriško oporišče Pearl Harbour. Ta napad je presenetil Ame-ricance, s tem napadom pa so Japonci izvali Američane. Ta-ko je bila odprta druga fronta, vendar ne na evropskem za-hodu, pač pa na Daljnem vzhodu, tako rekoč v samem začel-ku vojne
- 20.25 PAOLO MENGOLI
- 20.45 Risanke
- 21.00 DNEVNIK
- 21.40 Kam in kako na odhiti
- 21.40 J. Mach; MAVRICA
- 22.20 Odisreja miru
- FORMOSKI CANG
- 22.50 Glasbeni nokturmo
- KITARISTKA ALICE ARTZ
- Glasbeni nokturmo bo TV gledalec predstavil nocoj mlado a-meriško kitaristko Alice Artz, ki je po svojem prvem nastopu leta 1969 v Londonu nastopila še po številnih deželah zahodne Evrope in v Ameriki.
- 23.10 DNEVNIK

KOPRSKA BARVNA TELEVIZIJA

- 21.00 OTROŠKI KOTICEK
- 21.15 DNEVNIK
- 21.30 SERIFINJA
- 23.00 Likovni nokturmo
- Figurativni umetniki: Fortunat Bregant

TRST A

- 7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 20.15
- Poročila; 7.05 Jutranja glasba;
- 11.35 Slovenski razgledi; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Dejstva in mnenja; 17.00 Za mlade poslušalce; 18.15 Umetnost in prireditelje; 18.30 V ljudskem tonu; 19.10 Svetovni popotniki; «Goethe v Italiji»; 19.25 Za najmlajše: Pravo-ljice, pesmi in glasba; 20.00 Sport; 20.35 «Prekinjen razgo-vor», radijska igra; 22.05 Relax ob glasi.

TRST

- 12.15 Deželne kronike; 14.40 Tretja stran; 15.10 Mali koncert; 15.40 Plošče resne glasbe; 16.35 Literarna oddaja; 19.30 Deželne kronike dela in ekonomije.

KOPER

- 7.30, 8.30, 12.30, 14.30, 17.30, 18.30, 21.30 Poročila; 7.15 Glasba za dobro jutro; 8.00 Jutranja glasba; 8.40 Glasbena oddaja; 9.30 Glasba in nasveti; 10.00 Z namo je...; 10.15 Ansambel Ga-rino; 11.15 Pisan spored; 11.20 Od melodije do melodije; 12.30 Glasba po željah; 14.00 Turistične beležke; 14.15 Plošče; 14.40 Pisan glasbeni spored; 15.00 Dva or-kestra; 15.20 Polke in valčki s slovenskimi ansambli; 15.45 An-sambel Spaghetti; 16.00 Vrstijo se popevke; 16.30 Z nami je...; 16.45 Dva ansambli; 17.00 Italijanski zbori; 17.15 Poskočene; 17.40 Vr-stijo se pevec lahke glasbe; 18.00 Madinski klub; 18.45 Simonitjeve skladbe; 19.00 Popevke; 20.00 Male skladbe velikih mojstrov; 20.30 Prenos RL; 21.00 Glasbeni spored; 22.15 Orkestri v noči; 22.30 Na sporedu je Gershwin.

- NACIONALNI PROGRAM
- 7.00, 8.00, 13.00, 15.00, 19.00
- Poročila; 7.10 Jutranja glasba; 8.30 Jutranje popevke; 9.00 Vi-le in jaz; 11.30 Izbrane pesmi; 12.10 Glasba po željah; 14.40 Radijska nadaljevanja; 15.00 Program za mladino; 16.00 Sončnica; 17.05 Komorna, operna in simfonična glasba; 18.40 Pisan glasbeni spo-red; 19.20 Gershwin, Jannacci, Simonetti, Calvi, Tommaso itd.; 20.00 Jazzovski glasba; 21.15 Glasbeno-govorni spored; 22.00 Skladbe za orkester; 22.20 Po-

SLOVENIJA

- 7.00, 8.00, 11.00, 14.00, 16.00, 20.30 Poročila; 7.50 Na današnji dan; 9.10 Glasbena matineja; 10.05 Počitniško potovanje; Se-bastian Lybeck: Čudovite pustolovščine; 10.20 Potujmo z glasbo; 10.40 Iz partituro opernih moj-strov; 11.15 Po Talijinski poti; 12.20 Z nami doma in na poti; 13.30 Kmetijski nasveti; 13.40 Pi-valne godbe; 14.30 Priporočajo vama...; 15.10 Na odru z Robertom Scawom; 15.40 Med slovi, družino in delom; 16.40 V plesnem ritmu; 17.00 «Vrtljaki»; 17.40 M. Burke; Potovanje v snegu; 18.00 AV-GUST 74; 18.35 Produkcija čas-let in gramofonskih plošč; 18.50 Klo-vek in zdravje 19.00 Aktualnosti; 19.15 Popolnanski simfonijski kon-cert; 20.00 Lahko noč, otroci!; 21.00 Večer domačih pesmi inapevov; 22.00 Literarni tokovi; 22.15 desletij; 22.40 Glasbeni nok-turmo; 23.15 Popevke; 00.05 Lite-rarni nokturmo; A. Bel; Pesmi; Skladbe za orkester; 22.20 Po-

BOKS

AMATERSKO SP V HAVANI

ATLETIKA

Na evropskem prvenstvu v Rimu

ZA KOLAJNE SE BO BORILO V FINALU ŠE 44 BOKSARJEV

V zaključni fazi kar trije Jugoslovani - Laskave ocene Parlova

HAVANA, 28. — Po Milčiču in Parlovu se je uvrstil v polfinale svetovnega amaterskega boksarskega prvenstva tudi tretji jugoslovanski boksar, Vuković, ki je v četrtfinalu premagal Wasajo iz Ugande ter si je tako v vstopnem v polfinale srednje teže zagotovil najmanj bronasto kolajno.

V četrtfinalu mu je kategorije je medtem izpadel še zadnji italijanski boksar, ki je še tekmoval na tem prvenstvu. Mencijasi je gladi krogul po točkah z Venezuelcem Alfredom Perezom.

Kubanski listi medtem posvečajo veliko pozornost jugoslovanskemu boksarju Parlovu, ki je včeraj v dramatičnem dvoboju premagal domaćina Carrilla. Kubanec je začel silovito in je v prvih dveh minutah dvakrat podrl jugoslovana na tla. Pred koncem prvega kroga pa si je Parlov opomogel in prisilil Carrilla na kolena. V ostalih dveh krogih je bil olimpijski prvak srednje teže kategorije boljši od nasprotnika in zrušil domaćina še trikrat na tla ter tako zasluženo zmagal. Kubanski novinarji so si edini v tem, da je bil dvoboj med Parlovom in Carrillom doslej najljepši spopad prvega svetovnega prvenstva.

Prvenstvo je medtem že prišlo v ključno fazo. Od 263 boksovarev jih je ostalo v borbi za kolajne še 44, ki se bodo spoprijeli med seboj v polfinalnih spopadih v enajstih kategorijah. V polfinale se je uvrstilo 22 evropskih boksovarev, 17 ameriških in 5 afriških. Azijo je na tem prvenstvu zastopalo le 7 tekmovalcev (iz Mongolije in Japonske), ki pa so bili vsi izločeni. Sovjetska zveza in Kuba sta uvrstili v polfinale vsaka po 8 boksovarev. Sledijo jima ZDA (4), Romunija, Vzhodna Nemčija in Jugoslavija (po 3), Venezuela, Portoriko, Bolgarija in Uganda (po 2), Kenija, Španija, Panama, Francija, Gana, Poljska in Nigerija (po 1). Finalni dvoboji se bodo pričeli v petek, 30. avgusta.

AVTOMOBILIZEM

MONZA, 28. — Avtomobilski dirkač formule 1, Avstrijec Niki Lauda, in Švicar Clay Regazzoni sta danes nadaljevala s poskusnimi vožnjami ferrarijev na dirkališču v Monzi, kjer bo 8. septembra dirka za VN Italije. Lauda je prevozil približno 40 krogov dirkališča in je dosegel izreden rezultat, saj je prevozil en krog v 1'33"9 s povprečno hitrostjo 221,212 km na uro. Regazzoni je prevozil 22,212 km na uro. Regazzoni je prevozil 22,212 km na uro. Regazzoni je prevozil 22,212 km na uro.

NOGOMET

ZA ITALIJANSKI POKAL

Pro Gorizia podlegla razigranemu Udineseju

Oba zadetka za Videmčane je dosegel Peressin

Udinese — Pro Gorizia 2:0
VIDEM. 23. — Enajsterica Udineseja je v drugi tekmi, veljavni za italijanski pokal polprofesionalnih ekip premagala Pro Gorizio z 2:0. Oba gola za Videmčane je dosegel Peressin.

Videmčani so bili vseskozi boljši od Gorizčanov. Prikazali so lepo igranje, kjer so prišli do izraza predvsem Burlando, D'Alessi in Flaborea. Sredina igrišča je bila kljub temu nekoliko preveč statična, vendar je trener Manente prepričan, da bo pred pričetkom letošnjega prvenstva C lige odpravil pri svojih varovancih tudi to pomanjkljivost. Trener tudi upa, da bo lahko čimprej spet uporabljal krila Politija, ki je že večkrat dokazal, da je ključni moč videmskega tretje-ligaša. V napadu je zopet zablistel Peressin, ki je sam dosegel oba zadetka. V dveh tekmah za italijanski pokal je tako ta napadalec kar petkrat zadel nasprotnikovo mrežo. Pro Gorizia je pokazala tokrat

PLAVANJE

VIDEM. 28. — Danes se je zaključilo plavalno prvenstvo Furkanije - Julijske krajine. Na njem so se najbolj izkazali plavalci Triestine, ki so osvojili kar 20 od 25 možnih deželnih naslovov. Ostale naslove so osvojili Udinese (2), Edera iz Trsta (2) in tržaški Rari Nantes (1). Najboljši rezultat je gotovo dosegla Laura Strnad na prosti 200 m mešano. Tržačanka je preplavala progo v 2'39", kar je nov deželni rekord, ki zaostaja za državnim rekordom le za 4 sekunde.

V ŽENSKI KONKURENCI BO SKOK V VIŠINO IZENAČEN

V metu kopja boj med Lusisom in Siitonenom

Višina

za Rosemarie Witschas?

Dejstvo, da Bolgarka Jordanka Blagojeva ne bo mogla v Rimu braniti svoje svetovne rekorda v skoku v višino (194 cm), ne spravlja v dvom tehnične vrednosti tega nastopa.

Posebno v tem letu se je kakovost ženskega skoka v višino zadržala na vrhu in rezultat nad 190 cm zgleda za zmagovalsko skoraj obvezen. Morda bomo doživeli celo masiven naskok na rekord Blagojeve.

Na uspehe NDR — posebno žensk — smo že tako navajeni, da ne pridejo več do izraza kot nekdanji prej. Tudi za višino ima NDR svojo kandidatino za zmago, morda celo dve, danes pa je aktualna le Rosemarie Witschas, ki je že 9 let stalno napreduje. Počasi, vendar zanesljivo. Sedaj ima 22 let, v svoji tekmovalni karieri pa je bila z uspehi bolj skopala.

pa. Enkrat je bila mladinska prvakinja NDR, letos prvič zmagovalka v članski konkurenci, pozimi pa je

postala tudi evropska prvakinja v dvoranah.

Rosemarie rada govori o »ženskih 2 metrih« v višino, pripominja pa, da ne bo ona tista atletinja, ki bo dosegla to mejo. Rada tudi govori o bližnjem EP, na katerem se bo potrudila za zmago.

Njen napredek ni bil nikoli kričec. Pri 14 letih je skočila 146 cm, nato pa je vsako leto počasi napredovala do 165, 171, 176, 177, 181, 185, lani do 188 in letos do izenačenega svetovnega rekorda 194 cm. Zelo lani je v dvorani dosegla 191 cm, letos pa je v juniju in juliju pokazala neverjetno formo:

1. junija v Jeni 191 cm
8. junija v Stockholmu 190 cm
12. junija v Berlinu 190 cm
19. junija v Londonu 189 cm
23. junija v Bukarestu 193 cm
6. julija v Leipzigu 190 cm

Njen izenačen svetovni rekord 194 cm z nedeljskega tekmovalja v Berlinu pomeni, da je prišla pravočasno v polno formo. Rosemarie je v svojim letošnjim vzponom verjetno dokončno zakrila rojakinjo Rito Schmidt - Kirst, ki je dolga leta spadala na vrh tekmovalnih med favoritice, v resnici pa je skoraj vedno zatajila. Sicer bo tudi Rita v Rimu in pot do dvojne zmage NDR je vse prej kot nemogoča.

Lusis proti Fincem za peto zmago

Met kopja za moške bo na sporedu prav v zadnjem dnevu EP. Baj je dokončno odpadel svetovni rekordir in presenetljivi olimpijski zmagovalec Klaus Wolfermann, ki zna doseči tudi važne zmage. Pokopala ga je poškodba na hrbtu. Njegova odsotnost bo nedvomno odvzela tekmovalju precejšnjo težav.

AVELLINO, 28. — Gianni Improta, ki je lani igral za genovsko Sampdoria, bo letos oblekel dres Avellina, ki nastopa v drugi italijanski ligi.

MNEJE ZDRAVNIKA S. STANOJEVIČA

JUGOSLOVANSKI ATLETI ZDRAVI IN PRIPRAVLJENI

Na EP v Rimu bo tudi simpozij športnih zdravnikov

Doktor Stanoje Stanojević živi za atletiko že več kot 20 let. Najprej je bil skakalec v daljino pri beograjski Crveni zvezdi. Že vrsto let pa je nenadomestljiv zdravnik jugoslovanskih atletin in atletov. Pred odhodom v Formio, kjer je prisotni na pomoč pri zaključnih pripravah skakalca Stekića, je izjavil, da je z enajstimi jugoslovanskimi atletin, ki bodo tekmovali v Rimu, vse v najlepšem redu. Na prvenstvu bodo pripravljeni za dober uspeh v odličnih spopadih. Pred odhodom na balnejske igre v Sofijo si je v Celju laže poškodovala Ahilovo tetivo Jelica Pavličić. Po skrbnem zdravljenju ji je bilo kmalu bolje, saj je v prestolnici Bolgarije osvojila štiri zlate kolajne in dosegla izvrstne čase na 400 m. Zadnje čase pa je v Delnicah nemoteno trenirala in ne čuti nobenih bolečin. Rekordierka v metu kopja Nataša Urbančič ima že kronično poškodbo kolena, ki je niti ne več ovira pri redni vadbi in bolecine so povsem izginile. Tudi Fofčičeva je zdrava, občasno pa jo napade alergija, za katero niso mogli

najti izvora. Opraviti bi morali veliko testov, toda čas trenutno tega ne dopušča. Zato nosi dr. Stanoje v Rim polno torbo antialergina. Moški del reprezentance je zdrav kot riba v vodi. Izredno dobro so pripravljeni in pulz se jim suče v miru, ravnajo med 46 in 60 udarcev. Najbolj »počasno« srce ima Alebić s 46 udarci v minuti, kar je najboljši dokaz za njegovo odlično telesno pripravljenost. Stanoje tudi demantira kritike nekaterih, ki se ne strinjajo s številnimi nastopi Sušnja pred Rimom. Za Rečana in Jelico pravi, da sta tako dobro pripravljena, da potrebuje stalni neprekinjeni trening in tekmovalja. Če bi sedaj popustila, recimo samo za dva dni, bi bilo po zlu vse dosedanje treniranje in garanje. Pripomniti moramo, da bo med evropskim prvenstvom tudi simpozij športnih zdravnikov sodelujočih držav. Na tem simpoziju bo dr. Stanojević imel referat: Izkušnje pri zdravljenju poškodb Ahilove tetive, najbolj tipične poškodbe atletin in atletin. Tema bo vsekakor izredno zanimiva.

G. F.

nično veljavo. Kandidati za zlato so še vedno Sovjeti in Finci. Prvi imajo sedaj izenačeno trojko Lusis (letos 85,70 m), Grebnev (86,06 m) in Makarov (83,70 m), medtem ko so imeli v prejšnjih letih približno enakega drugega in tretjega metalca, vendar Lusisa redno pri 90 metrih.

Finci so sedaj boljši: Hannu Siitonen z 88,58 m je trenutno prvi, nad 85 m pa so še trije metalci.

Sovjetsko - finski dvoboj si lahko predstavljamo samo v sestavi Lusis - Siitonen. Finec ima malo zmag. Na OI je razočaral in sploh je znan po nezanesljivosti. Prvo mesto v Rimu bi ga dokončno postavilo v olimpijski povod za narodni praznik. Odgovornost, ki ga čaka, je res velika in Hannu ji zna tudi podležiti.

Sovjeti bi seveda raje pozdravili uspeh Grebneva ali Makarova. Lusis pa je sedaj res pravi maček. Ima že 35 let in štirje naslovi evropskega prvaka mu še niso dovolj. Lusis zna zmagovati v najtežjih pogojih in morebitna peta zaporedna zmaga mu ne povzroča živčnih kriz.

Doslej je Lusis tako opravil s svojimi nasprotniki na evropskih prvenstvih:

Beograd 1962 — 1. Lusis 82,04 m (zmaga v prvem metu), 2. Čibulenko (SZ) 77,92 m, 3. Nikičuk (Poljska) 77,66 m.
Budimpešta 1966 — 1. Lusis 84,84 m (zmaga v petem metu), 2. Nikičuk (Poljska) 81,76 m, 3. Kulcsar (Madžarska) 80,54 m.
Atene 1969 — 1. Lusis 91,52 m (zmaga v prvem metu), 2. Nevala (Finska) 89,58 m, 3. Sidlo (Poljska) 82,90 m.
Helsinki 1971 — 1. Lusis 90,68 m (zmaga v drugem metu), 2. Dominis (SZ) 85,30 m, 3. Hanisch (NDR) 84,22 m.

k. b. iz Panorama DDR

KOTALKANJE

LA CORUNA, 28. — Jutri se bo pričelo v La Coruni v Španiji 19. svetovno prvenstvo v kotalkanju, na katerem bodo tekmovali športniki iz 17 držav. Italijansko reprezentanco sestavlja 10 kotalkarjev. Tudi jugoslovanska ekipa je že dopotovala v La Coruno.

Jugoslovanska nogometna prvenstva

1. ZVEZNA LIGA

Izidi tretjega kola:
Olimpija — Vardar 0:0
Rijeka — Sarajevo 1:1
Vojvodina — Sloboda 1:1
Radnički (K) — Proleter 2:1
Dinamo — Hajduk 1:2
Željezničar — Čelik 0:1
Radnički (N) — Partizan 0:0
Crvena zvezda — Bor 2:0

Na skupni lestvici vodi Vojvodina s petimi točkami, ljubljanska Olimpija pa je z dvema točkama dvajseta. Tekmo med Veležem in OFK Beogradom bodo odigrali danes. Srečanje bo prenašala tudi jugoslovanska televizija s pričetkom ob 17.25.

2. ZVEZNA LIGA

V tretjem kolu je Maribor doma izenačil proti Novemu Sadu z 0:0, medtem ko je Rudar podlegel Crvenki na domačem igrišču s 3:0. Na lestvici vodi Šibenik s šestimi točkami, Maribor je deveti s tremi točkami. Rudar pa je na zadnjem mestu brez točk.

Delovanje ZSSDI

ZSSDI sporoča, da bo jutri, 30. avgusta 1974 ob 20.30 v Kulturnem domu v Sovodnjah sestanek vseh gorških športnih društev. Zaradi važnosti seje prosimo, da se je društva gotovo udeležijo.

Tržaška športna društva se bodo zbrala v torek, 3. septembra ob 20. uri v Prosvetnem domu na Opčinah, kjer bo na dnevnem redu priprava štetnega teka ob 50. obletnici slovenskih športnih društev.

S proslav Primorja

V torek zvečer je bilo na proslavi nogometnem igrišču otvoritveno nogometno srečanje ob petdesetletnici ustanovitve športnega društva Primorje. Prisotne je pozdravil sedanjí predsednik društva Sergij Čibic. Proseška godba na pihala pa je s koračnicami raznela že tako veselo vzdušje

Kapetana Primorja in Ponziane sta si pred začetkom torkove tekme izmenjala darila

Na tribuni, ki so jo proseški športni delavci postavili ob robu igrišča, se je zbralo nad tisoč gledalcev, ki so z zanimanjem sledili borbeni tekmi med tržaškim četrtoligašem in domačimi nogometaši

Ponziana je premagala Prosečane s 4:1 (2:1). Na sliki je drugi gol, ki ga je dosegel Ponzianin napadalec Januzzi iz enajstmetrovke. Vratar Primorja Štoka je uganil smer strela, vseeno pa mu ni uspelo zaustaviti žoge

4.

IVAN TAVČAR:

CVETJE V JESENI

Pri teh spominih sem spoznal Šimna Skalarja, s katerim sva v otroških letih ovce skupaj pasla, ki je pa bil videti sedaj za najmanj trideset let starejši od mene.

Zopet je tisti: »Lemoj, šestnajst let! In noben dan nisem videl ne Koprivnika ne Mladega vrha in ne Starega vrha. Po-sušil sem se kot kopriva — ej, huda je bila!«

Ko je nekaj časa molčal, je iztegnil košeno roko ter pokazal na kraj, kjer se je iz zelenega bukovja kazal bel rob na bregu, katerega obrača Blegaš proti Jelovemu brdu.

»Vid's, tam za robom je bilo! Na ozki stezi me je srečal, sekirjo je vzdignil in k meni je rnil. Ker pa je bilo deževalo, se mu je spodrsnilo. Truplo in sekira sta pala po skalovju navzdol in, kakor je Bog v nebesih: jaz se ga z roko nisem dotaknil! Vid's, tako je Kalar umrl!«

Vprašam: »Kako, da so te obsodili?«
»Njegov brat je pričal. Skrit za grmovjem je hotel videti, kako sem Kalarja pograbil in ga potisnil čez rob. Krivico mi je delal in šestnajst let mi je ukradel!«

Do sedaj Šimnova žena Luca ni bila spregovorila. Prejkone je bila v dvomih, ali naj me tika ali vika. — Pri nas so tiste dni imeli samo oženjeni pravico, da so jih vikali; če si vikal nisi oženjen, štel ti je to v zlo. Žalilob je tudi ta lepa navada v pogorju ponehala in kmalu doživimo, da se bodo dekleta iz

različnih far med seboj vikala.

Pa Luca se predolgo časa vendarle ni mogla krotiti. Imela je jokajoč, stopen glas, kakor ga ima zajec, če si ga slabo zadel. Povzdignila je ta glas.

»Toliko sem vekala,« je zastokala, in njene oči so v resnici bile podobne studencu, kadar zgubi vodo v poletju, »toliko sem vekala, ko so mi moža odpeljali. Sosedje me niso pogledali, in če bi Presečnika ne bilo, vzel bi bila konec od lakote. Drugi me tako ni vzel na delo. Dobro leto potem je umrla Špelica — od stradanja. Toliko sem vekala!«

Pri nas ljudje ne jokajo, pri nas vse »vekala«, tako otrok v zibelki kakor žalujoči pri pogrebu. Zatorej je tudi Luca »vekala«, ko so ji moža vzel in ko je umrlo otroče.

Pa tudi brez vekanja bi bil človek tej ženski verjel, da je veliko trpela pod božjim soncem. V teku tega trpljenja se je oprijela bolezen, da je s suhim svojim obrazom migala neprestano sem in tja, kakor petelin na vrhu cerkvene strehe, kadar je dvojna sapa v zraku. Ta uboga glava je brez odloga kakor nihalo premikala se od leve na desno in od desne na levo, prav kakor da bi hotela sproti zanimavati, kar je govorila z jokajočim in stopenim svojim glasom. Vse to je napravljal vtiš smehnosti, ali ravno ta smehnost je nihote povisavala — če si nosil kaj človeškega srca v sebi — vtiš žalosti, katere je bila materi Luci v toliki meri prisojena.

»Tako je tudi Špelica umrla. Pa še truzice mi niso hoteli napraviti v vasi! Morilci in ubijalci nismo imeli nobene pravice!«

Radoveden sem postal.

»Lemoj te,« pa se je takoj popravila — »lemoj, zdaj sem te spoznala! Brada ti rase, pa od stradanja! Na svetu je komaj tri leta bila. Pa nikjer nisem mogla dobiti desk, da bi jo bila spravila, kot se spodobi človeku. Zvečer, ko se je luna prikazala za Goro, sem jo naložila v kosek, s katerim smo travo vozili,

Šimen Skalar (Jože Zupan v filmu) in njegova žena Luca (Duša Počkajeva v filmu)

če smo imeli kravo pri hiši. Takrat je sadje cvetelo. Naložila in odpeljala sem jo pomoči. Nekaj jablanovih vejic sem položila k nji, da je šla v cvetju od doma.»

Sedaj si predstavljajte to revo, ko je svojega mrtvega otroka v pozni noči vozila po slabih gorskih potih! Vam, mestne gospe, kdo naj verjame, da sploh veste, kaj je trpljenje na svetu?

Povedati ne morem, kako mi je bilo tisto noč. Tak pogreb, in nedolžen otrok, ki nikomur nič hudega storil ni! O Jezus! O Jezus!

Nekaj časa je vzdihovala, nakar je še dostavila:

»Ali brez pogrebecev moja Špelica ni ostala. Ko jo pod Malenskim vrhom pripeljem od prvega ovinka v gozdu, pogledam na tratinno pod seboj, pa ti jo primaham tam doli rjav in kosmat zajček. Kak streljaj od mene skoči na pot. Prav nič se ni bal mojega mrtvega otroka. Sredi pota se usede, prav čudno maha z ušesi in si name z nožico kuštravo glavo. Oči si briše, sem si mislila. Na vse to izgine v bukovje, a povem ti, še trikrat je žival prekrizala pot; vselej je obsedela in si brisala gobček. In vidiš, Bog je poslal tega pogrebca, ker ni bilo ljudi! O Jezus, jaz sem kaj prestala tisto noč!«

Še mnogo sta mi potožila, ali Luca je potem vodila prvo besedo.

»Otroka sem pokopala, moža so imeli v Gradiški, fantiček pa je moral v službo, ker ga doma preživiti nisem mogla. Bila sem zapuščenka kot zapuščenca ptica pozimi. Leta so tekla, nato pa sem šla k cesarju.«

Vprašam: »Na Dunaj?«

»Tje, kjer je cesar. Dohtar — tu je leta veliko zadoščenje imenovala našega prijatelja Karla — »mi je vse lepo napisal in v posebnem listu je prosil vse kristjane, naj mi gredo na roko, ker ne govorim nemškega jezika. Nič mi ni računal in še nekaj za pot mi je dal. Hvala Bogu, da so še dobri ljudje na svetu!«

(Nadaljevanje sledi)

MOSKVA, 28. — Hud požar mes uničil velik paviljon v parku Sokolnikih v Moskvi. Gre za sezno zemljišče, ki je namenjen mednarodnim razstavam v sovjetskem glavnem mestu. Tu so sedaj pravljali sejem «Polimeri 74», ki ga morali odpreti prihodnji dnevi. Na sejmu bi sodelovali tudi podjetji iz 19 držav. Po nekaterih vesteh naj bi pred požarom šlo do eksplozije. Baje je bilo tudi ranjenih.